

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Jan Novotný

INCIDENČNÍ SPORY V ŘÍZENÍ O VÝKON ROZHODNUTÍ (EXEKUCI)

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Tomáš Pohl

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu):

3. června 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 3. června 2013

Jan Novotný

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval JUDr. Tomáši Pohlovi za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při sepsání této práce. Rovněž bych chtěl poděkovat celé své rodině za jejich podporu a hlavně trpělivost.

Obsah

Úvod.....	1
1. Obecně o exekučním řízení a incidenčních sporech.....	2
1.1 Vývoj exekučního řízení.....	2
1.2 Vymezení exekučního řízení.....	7
1.3 Principy exekučního řízení.....	10
1.3.1 Obecné principy.....	10
1.3.2 Zvláštní principy.....	12
1.4 Vymezení incidenčních sporů v exekučním řízení a jejich třídění.....	16
2. Incidenční spory v exekučním řízení.....	19
2.1 Spory vylučovací.....	23
2.1.1 Pojem a účel vylučovací žaloby.....	23
2.1.2 Legitimace k vylučovací žalobě.....	24
2.1.3 Předmět vylučovací žaloby.....	26
2.1.4 Práva nepřipouštějící exekuci podle § 267 odst. 1 OSŘ.....	27
2.1.5 Práva nepřipouštějící exekuci podle § 267 odst. 2 a 3 OSŘ.....	31
2.1.6 Projednání vylučovací žaloby.....	33
2.2 Spory odporové.....	36
2.2.1 Pojem a účel odporové žaloby.....	36
2.2.2 Legitimace k odporové žalobě.....	38
2.2.3 Práva uplatňovaná odporovou žalobou.....	39
2.2.4 Projednání odporové žaloby.....	42
2.3 Spory poddlužnické.....	43
2.3.1 Pojem a účel poddlužnické žaloby.....	43
2.3.2 Legitimace k poddlužnické žalobě a její projednání.....	46
2.3.3 Poddlužnická žaloba podle § 292 a § 296 odst. 1 OSŘ.....	47
2.3.4 Poddlužnická žaloba podle § 311 a § 315 odst. 1 OSŘ.....	48
2.4 Spory z lepšího práva.....	48
2.4.1 Pojem a účel žaloby z lepšího práva.....	48
2.4.2 Legitimace k žalobě z lepšího práva.....	51
2.4.3 Projednání žaloby z lepšího práva.....	51

2.5 Spory opoziční	51
2.5.1 Pojem a účel opoziční žaloby	52
2.5.2 Právní povaha opoziční žaloby	53
2.6 Spory impugnační	54
2.6.1 Pojem a účel impugnační žaloby	54
2.6.2 Důvody impugnační žaloby	55
Závěr	57
Seznam zkratek	59
Seznam použité literatury a pramenů.....	60
Resumé.....	63

Úvod

Za téma mé diplomové práce jsem si zvolil incidenční spory v řízení o výkon rozhodnutí, neboli v řízení exekučním, a to především z následujících dvou důvodů. Za prvé proto, že téma exekucí je v současné socioekonomické situaci ve společnosti tématem vysoce aktuálním a často zmiňovaným jak v médiích, tak v rámci zákonodárského sboru. Ekonomická recese se v minulých letech České republiky nevyhnula a s sebou přinesla vysoký nárůst osob, které nejsou schopny plnit své dluhy. Dlužníci se tak v mnohých případech nevyhnou krajnímu řešení v podobě exekuce.

Druhým důvodem je můj přetrvávající zájem o občanské právo, zejména o civilní proces a soudnictví vůbec. Praktický dopad občanského práva procesního, jímž exekuce beze sporu je, s sebou nese otázky, které jsou odbornou právní literaturou řešeny spíše okrajově, a nedostává se jim takového prostoru, který by si možná zasloužily. V případech, kdy dochází k často závažným zásahům do práv a majetkových vztahů dlužníků, respektive povinných v exekučním řízení, je pro tyto zásahy třeba určit jasná pravidla a poskytnout povinnému, příp. třetím osobám, prostředky k právní ochraně.

S ohledem na výše uvedené si za cíl mé práce kladu uceleně uspořádat incidenční spory, které mohou vznikat v exekučním řízení, popsat jejich povahu, účel a důležité prvky a vytvořit tak strukturovaný celkový přehled o incidenčních sporech.

Za účelem splnění vytyčeného cíle nabídnu nejprve obecný výklad o exekučním řízení, o právních principech, na kterých je postaveno, a mírně nastíním historii jeho vývoje. Následně se budu věnovat pojmu incidenčních sporů a systematické jejich třídění. V další části práce přikročím již k popisu jednotlivých typů incidenčních sporů na základě jejich povahy, předmětu a aktivní a pasivní legitimace.

S ohledem na rozsah práce se budu snažit o co nejucelenější pojednání se zaměřením na významné aspekty jednotlivých incidenčních sporů.

Tato práce je zpracována dle právního stavu platného ke dni 3. 6. 2013.

1. Obecně o exekčním řízení a incidenčních sporech

Občanskoprávní řízení, tj. civilní proces, se v zásadě chápe jako právním předpisem upravený postup soudů, účastníků řízení, jejich zástupců, případně dalších osob, jehož účelem je poskytnutí autoritativní ochrany subjektivním právům a zákonem chráněným zájmům.¹ V tomto případě musí civilní proces jako právní postup stanovit i postup pro vynucování takto poskytnutých subjektivních práv, jinak by při absenci této úpravy právo nebylo s to zajistit právní jistotu a smír ve společnosti.

V případě nucené realizace výroků v pravomoci civilních soudů se povinnému ukládá určité plnění. Plnění spočívá v povinnosti něco dát, něco konat, něco opominout nebo se něčeho zdržet. Jinak se čtveřice plnění uvádí také pod svými latinskými výrazy v duchu práva římského jako dare, facere, ommittere a pati. Naproti tomu způsobilé být předmětem exekuce nejsou rozsudky o určení, zda právo nebo právní vztah existuje či ne, rozsudky o osobním stavu nebo rozsudky, jimiž soud schvaluje právní úkony zástupců provedené jménem zastoupených. Takové rozsudky se realizují jiným způsobem.²

Jestliže má být povinný k nějakému chování donucen, čímž by mělo dojít k uspokojení oprávněného, děje se tak za pomoci státního donucení v rámci exekčního řízení. V průběhu vývoje civilního procesu se vyvíjely principy a procesní instituty sloužící k naplnění účelu exekčního řízení, které jsou v určité podobě relevantní dodnes.

1.1 Vývoj exekčního řízení

Vůbec prvním upraveným občanským právem procesním byl římský civilní proces. Ve starověkém Římě se výkon rozhodnutí označoval termínem exekuce (exsecutio), a jako takový je běžně užívaným termínem v mnoha právních řádech a v právní vědě. Původně byla exekuce peněžitých pohledávek prováděna svépomocí oprávněného, a proto musela být brzy právně upravena a přivedena do souladu se společenskými konvencemi. Vymáhání nároků na vydání věci spadalo pod imperium

---

¹ KURKA, V.; DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 9

² SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 780

(nejvyšší rozkazovací a zakazovací moc) magistrátů³. Římské právo dle Zákona dvanácti desek poskytovalo povinnému lhůtu třiceti dní k dobrovolnému splnění před nástupem státního donucení ve formě exekuce.⁴ Pozice povinného byla ztížena tím, že neměl možnost odvolání, a rozsudek tak nabýval právní moci okamžitě.⁵ Jiným typem exekučního prostředku, tj. nepřímým, je exekuce personální, která směřovala proti osobě povinného. Dlužník totiž odpovídal za své peněžité závazky celou svojí osobností, oprávněný ho mohl zajmout, čímž oprávněnému připadla celá dlužníková rodina a jmění, a následně ho buď usmrtit, nebo prodat do otroctví.

Tak kruté jednání si žádalo korektiv v podobě postupně formovaného principu ochrany povinného. Věřitel od vydání zákona Poetelia Papiria (Lex Poetelia Papiria) v roce 326 př. n. l. už nemohl dlužníka zajmout a usmrtit, ale mohl se nově za pomoci *actio iudicati* domáhat u přetora držby a prodeje celého jeho majetku (*missio in bona a bonorum venditio*). Důsledkem *missio in bona* byla tzv. infamie, neboli újma na cti a vážnosti římského občana. Infamie dle zákona Juliova (Lex Julia) z roku 17 př. n. l. dlužníka nepostihovala, pokud vydal věřitelům své jmění dobrovolně, k tomu navíc získal tzv. *beneficium competentiae*, tj. právo na zachování části majetku, jakéhosi životního minima.⁶ Exekuce postihující věci se označuje jako exekuce reálná, a pokud byl postihován celý majetek dlužníka, mluvíme pak o exekuci generální neboli univerzální.⁷

V této době se také začíná formovat žaloba vylučovací, jako prostředek ochrany třetích osob, které se mohly domáhat u přetora vyloučení věcí z exekuce. Prodej věcí třetích osob s sebou nenesl převod vlastnického práva, a tudíž se mohli třetí osoby na nabyvateli domáhat vydání těchto věcí za pomoci vlastnické žaloby, tj. reivindikace.

Princip ochrany dlužníka byl rozšířen za dob císařství tak, že místo exekuce generální přicházela v úvahu pouze exekuce singulární (speciální), tj. exekuce pouze na jednotlivé věci. Zprvu byla zaměřena pouze na věci movité, později i na nemovité a na práva a pohledávky. Zabavením věci vznikalo exekuční zástavní právo, které ale na rozdíl od běžného zástavního práva bylo institutem procesním. Nadále se uplatňovala i

---

³ URFUS, V.; SKŘEJPEK M.; KINCL, J.. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 7

⁴ URFUS, V.; SKŘEJPEK M.; KINCL, J.. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 130

⁵ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 60

⁶ URFUS, V.; SKŘEJPEK M.; KINCL, J.. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 78 a 132

⁷ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 75

exekuce personální v podobě vězení pro dlužníky a objevuje se institut přísahy dlužníka ohledně stavu jeho majetku, který stál za vzor manifestační přísaze.⁸

Soudní řízení v období středověku se řídilo zásadou formálnosti, nejinak tomu bylo u exekučního řízení v českých zemích, které se podle zemského práva dělilo na šest pevně navazujících fází⁹ plně v dispozici věřitele: úmluva, zvod, obranný list, panování, odhádání a vdědění (panování).¹⁰

Naopak u městských soudů bylo procesní právo více ovlivněné právem římským a kanonickým, a tím bylo poněkud jednodušší a rychlejší. Např. dle Koldínova zákoníku z roku 1579 byla dlužníkovi třikrát stanovena lhůta k plnění, nejdříve čtrnáct dní, poté tři dny a nakonec do západu slunce. Neplnil-li dlužník, byl držen ve vazbě, dokud nebyla pohledávka splněna nebo nebyla složena jistota. Po šesti týdnech mohl být věřitel uveden v držbu dlužníkovy majetku s právem požívat jeho plody a užitky (*ius fruendi*) až do okamžiku splacení.

K dalšímu vývoji civilního procesu a s ním tedy i exekučního práva došlo v době osvícenské vlády císaře Josefa II., který se zasloužil o vydání obecného soudního řádu z roku 1781. Obecný soudní řád ovlivnil civilní proces na celé následující století. V civilním řízení se tak důsledně uplatňovaly zásady dispoziční, projednací a zásada rovnosti stran.¹¹ K uspokojení věřitele byla v josefínské době zavedena exekuce uhrazovací a k zajištění jeho pohledávky určené nepravomocným soudním rozhodnutím sloužila exekuce zajišťovací.

---

⁸ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 76-77

⁹ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 120

¹⁰ Úmluva neboli upomínka, kterou oprávněný adresoval povinnému a vyzýval jej k plnění toho, k čemu byl odsouzen. Úmluva musela být provedena do 3 let a 18 neděl, tj. v tzv. zemských letech, jinak docházelo k promlčení. Zvod, čímž se rozumí uvedení vítěze pře ve statek povinného. Nedocházelo však ještě k převodu práva držby, jelikož držitelem byl stále povinný. Exekuce na vydání statku byla zakončena tzv. obranným listem, který můžeme chápat jako úřední výzvu od úřadu nejvyššího purkrabí, aby povinný statek vydal. Při nesplnění povinnému hrozil trest smrti za odboj (odporování) právu. U exekuce na peněžitě plnění po zvodu nastupovalo tzv. panování, kdy oprávněný spolu s komorníky od zemských desek třikrát navštívil statek povinného, shromáždil poddané a rychtáře a oznámil všem, že si bude brát tolik obilí a dobytka, kolik je potřeba na zaplacení úroků z částky, kterou vysoudil. Následovalo odhádání, úředně provedený odhad nemovitosti povinného, aby se zjistila její hodnota v poměru k vysouzené částce. Poslední fází bylo tzv. panování či vdědění, při němž oprávněný za přítomnosti komorníků shromáždil poddané, přijal od nich slib člověčenství, tj. poddanosti, a symbolicky před nimi spalil došek ze střechy stavení, jako důkaz svého vlastnického práva, které zahrnuje nejen právo statek užívat (*ius utendi*), ale i ho zničit (*ius abutendi*). Odpor v tomto případě byl taktéž považován za odboj, jak bylo popsáno výše.

¹¹ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 63

Právo věřitele mohlo být před nalézacím řízením či v jeho průběhu zajištěno dalšími exekučními instituty, a to tzv. arestem, ať už reálným nebo personálním. Podmínkou pro uvalení arestu bylo, že chování dlužníka (např. útěk) by mohlo ohrozit budoucí exekuci. Personální arest spočíval ve vazbě dlužníka trvajícím maximálně šest měsíců, nebo do doby složení jistoty. Princip ochrany dlužníka lze spatřovat i v tom, že pokud věřitel v dané době nepodal žalobu, nebo byla-li zamítnuta, pak musel dlužníkovi nahradit způsobenou škodu a odškodnit ho za utrpěnou osobní újmu. Naproti tomu arest reálný se prováděl tak, že soud zakázal třetí osobě (dlužníkovi dlužníka) zaplatit pohledávku dlužníkovi nebo byla zavedena prozatímní správa k předmětu sporu, příp. k příjmům dlužníka. Z těchto institutů se v budoucnu vyvinulo prozatímní opatření, dnes známé jako předběžné opatření. Exekuce personální v podobě dlužnického vězení byla jako projev postupujícího principu ochrany dlužníka zrušena až roku 1868.¹²

Vývoj principu ochrany dlužníka dokládá i přijímání nových exekučních předpisů v druhé polovině 19. stol. s dopadem na sociálně slabší obyvatelstvo. Z exekuce bylo možno vyloučit některé movité věci a do určitých částek i plat, služební příjmy a výslužné. Projevil se i zákaz odděleně exekvovat příslušenství nemovitosti.

Mezníkem ve vývoji civilního a tím i exekučního práva byl rok 1895, kdy byla vydána jurisdikční norma s uvozovacím zákonem (zákony č. 110/1895 ř. z. a č. 111/1895 ř. z.), nový civilní soudní řád s uvozovacím zákonem (zákony č. 112/1895 ř. z. a č. 113/1895 ř. z.) a zejména nový exekuční řád s uvozovacím zákonem (zákony č. 78/1896 ř. z. a č. 79/1896 ř. z.).¹³ V účinnosti byly ponechány dřívější předpisy omezující platové exekuce. Rozsah principu ochrany dlužníka byl rozšířen o tzv. existenční minimum, které muselo dlužníkovi při exekuci na peněžité plnění zůstat. Do exekučního řádu byla převzata řada žalob, projednávaných v řízení sporném, nutných k doplnění exekučního titulu, k dosažení výroku o nepřípustnosti exekuce vedené na věci, které nebyly majetkem povinného (vylučovací žaloba), a dále žaloby opoziční, impugnační a odporové.¹⁴

Při vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 byl zákonem č. 11/1918 Sb. převzat Rakousko-Uherský právní řád, čímž i v procesním právu nastal

---

¹² FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 79-80

¹³ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 64

¹⁴ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 83

právní dualismus, který se přes unifikační snahy do konce první republiky nepodařilo překonat. Po období nesvobody (30. září 1938 - 4. května 1945) nadále platil právní řád z první republiky, jelikož první poválečné změny přišly až v rámci tzv. právníkové dvouletky, která mimo jiné vyústila i ve vydání občanského soudního řádu (zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanských). Jednalo se o kodex, který zahrnoval ve své části třetí i exekuční proces.¹⁵

Občanský soudní řád z roku 1950 zahrnul námitky dlužníka proti nároku a proti exekuci (tj. žalobu opoziční a impugnační) místo do řízení sporného do tzv. řízení incidenčního prováděného v rámci řízení exekučního. Převzaty byly rovněž žaloby vylučovací, poddlužnická a odporová. Exekuce platu byla upravena speciálně (nař. č. 180/1950 Sb.) a zahrnovala institut existenčního minima (tehdy jako základní nezabavitelná částka).¹⁶ Exekuce na plat byla postavena na dodnes používaném třetinovém systému.¹⁷

Roku 1963 byl občanský soudní řád z roku 1950 nahrazen novým civilněprávním kodexem (zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, s účinností od 1. 4. 1963). Tento předpis opouští římskoprávní termín „exekuce“ a exekuční řízení nově upravuje pod názvem „výkon rozhodnutí“. Fiala považuje nový termín za nepřesný, jelikož tituly vymáhané ve výkonu rozhodnutí mohou být vykonány buď dobrovolně, nebo nuceně, a za výstižnější název by považoval „nucený výkon“, a to proto, že v civilním řízení se nevykonávají pouze rozhodnutí, nýbrž i schválené smíry, notářské zápisy apod.¹⁸ Rovněž bylo nahrazeno označení účastníků „vymáhající věřitel“ a „dlužník“ pomocí termínů „oprávněný“ a „povinný“. Občanský soudní řád prošel mnohými úpravami a novelizacemi, z nichž dvě z nejvýznamnějších pro exekuční řízení byly publikovány pod č. 519/1991 Sb. a č. 30/2000 Sb.

Revoluci ve vymahatelnosti práva přinesl roku 2001 zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, který věřitelům nově dával možnost volby, zda podají návrh na soudní výkon rozhodnutí dle občanského soudního řádu, anebo dají přednost podání návrhu na nařízení exekuce podle exekučního řádu. Bylo to vůbec poprvé za trvání

---

¹⁵ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 64

¹⁶ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 86-87

¹⁷ Pro obyčejné pohledávky byla zabavena jedna třetina, pro přednostní pohledávky bylo možno zabavit dvě třetiny a pro pohledávky na úhradu osobních potřeb mohla být zabavena i třetí třetina.

¹⁸ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 88

československého a českého právního řádu, kdy byla pravomoc vynucovat uložené povinnosti delegována na subjekt odlišný od státu, tedy na soudního exekutora jako soukromoprávní subjekt (podnikatele). V souvislosti s exekučním řádem byl do českého právního prostředí opětovně zaveden termín „exekuce“.

1.2 Vymezení exekučního řízení

Právo je bytostně spojeno se státem, jako nositelem monopolu moci. Jelikož exekuční právo nezná pojem svépomoci, musí stát vzít povinnost ochrany subjektivních práv na sebe. Tato ochrana spočívá jak v autoritativním zjištění, zda jsou splněny podmínky vzniku a další trvající existence subjektivního práva, tak ve vynucení tohoto práva, pokud povinný subjekt svoji povinnosti nesplnil. Orgánem poskytujícím tuto ochranu je, pokud není zákonem stanoveno jinak, soud.¹⁹ Rozhodnutí soudu (deklaratorní, či konstitutivní) se po nabytí právní moci a vykonatelnosti stává veřejnou listinou, která umožňuje oprávněnému žádat o vynucení jemu přiznaného nároku státní mocí. Práva na soudní ochranu se nelze vzdát, jelikož je stejně jako ostatní základní práva nezadatelné a nezczitelné, avšak je zde možnost uzavřít dohodu s povinným o tom, že oprávněný nebude po určitou dobu uloženou povinnost vynucovat exekucí.

V občanském soudním řízení rozlišujeme dva druhy řízení, a to řízení nalézací, v němž jsou rozhodovány spory a jiné právní věci, a řízení exekuční, kterým se vynucuje plnění, není-li rozhodnutí dobrovolně respektováno.²⁰ Za exekuční řízení se tedy v odborné literatuře považuje zásadně ta část civilního procesu, jejímž účelem je vymožení povinností uložených povinnému vykonatelným rozhodnutím příslušného subjektu, ať už státního orgánu nebo jiného subjektu určeného zákonem, za pomoci státního donucení.²¹ Exekuci pak definuje Macur jako „*faktické uskutečnění určitého práva na plnění, jež bylo oprávněnému přiznáno vykonatelným rozhodnutím soudu, popřípadě jiného státního orgánu, avšak nebylo povinnou stranou poskytnuto dobrovolně a musí být prosazeno donucujícími prostředky státní moci*“.²² Exekucí se

---

¹⁹ viz § 4 ObčZ

²⁰ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2061

²¹ KURKA, V.; DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 9

²² MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 5

tedy rozumí konkrétní vynucení jednotlivé povinnosti, neboli to, co soud teprve v průběhu exekučního řízení nařizuje. Oba termíny se avšak často užívají promiscue.

Jestliže se v exekučním řízení vykonává rozhodnutí vydané v řízení nalézacím, pak na sebe řízení exekuční a nalézací zpravidla časově i věcně navazují. Spojuje je stejný obecný účel v podobě ochrany subjektivních práv. V tomto smyslu tvoří jednotu civilního procesu.²³ Podle stanoviska Nejvyššího soudu ČR²⁴ je jednota obou procesů normativně podtržena ustanovením § 2 písm. a) zák. č. 119/2001 Sb., které pod pojem exekuce mimo jiné podřazuje výkon rozhodnutí nařizovaný soudem a prováděný soudem nebo soudním exekutorem podle zvláštních právních předpisů. Formální spojitost je prohlášena i v ustanovení § 254 odst. 1 OSŘ, tím, že stanovuje použití ustanovení upravujících nalézací řízení i na řízení o výkonu rozhodnutí, není-li uvedeno jinak.

Nicméně exekuční řízení je sice součástí občanského soudního řízení, avšak je od řízení nalézacího odlišné a přesně oddělené, čímž tvoří samostatné řízení. Vzájemný poměr obou řízení spočívá v odlišnosti úkolu, který sledují. Nezávislost exekučního řízení od řízení nalézacího je dána několika skutečnostmi. Nejprve tím, že pro exekuci může sloužit jako podklad rozhodnutí vydané i jinými státními orgány než soudy, např. rozhodnutí správních úřadů, jiných státních orgánů a subjektů, o nichž to stanoví zákon. Nezávislost je dále dána i tím, že rozhodnutí o sporných otázkách vyvstalých během exekučního řízení nebo z jeho podnětu svěřuje občanský soudní řád řízení nalézacímu (např. u nároku třetí osoby na vyloučení věci z exekuce). Samostatnost řízení exekučního dokládá i to, že ne vždy musí nutně navazovat na řízení nalézací, jestliže například byla žaloba zamítnuta, povinný splnil povinnost uloženou mu soudním rozhodnutím dobrovolně, oprávněný nepodal návrh na zahájení exekučního řízení nebo konečně byla-li ochrana účastníku poskytnuta již samotným rozhodnutím.²⁵

Exekuční řízení je možné dělit na různé druhy podle povahy vymáhaného plnění, a to na exekuci peněžité pohledávky, exekuci nepeněžitého plnění a exekuci o výchově nezletilých dětí.

---

²³ KURKA, V.; DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 15

²⁴ viz stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15. 02. 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005, uveřejněný pod č. 31/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

²⁵ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 780

Zde bych se rád vyjádřil k terminologické dvojkolejnosti mezi „exekucí“ a „výkonem rozhodnutí“. Jak již bylo uvedeno výše, dualismus nalézacího a exekučního práva se datuje k přijetí zákona o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní) č. 113/1895 ř. z., a zákona o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád) č. 79/1896 ř. z., který se považuje za počátek moderního exekučního práva.²⁶ Občanský soudní řád č. 142/1950 Sb. ale pojal exekuční řízení do vlastních ustanovení v části třetí a následně občanský soudní řád č. 99/1963 Sb. definitivně nahradil pojem „exekuce“ termínem „výkon rozhodnutí“. Zákonodárce se ve snaze vymezit vůči kapitalistické třídě a přiblížení práva nejširším vrstvám obyvatelstva řídil motivy společenskými a politickými.²⁷ V rámci socialistického právního řádu byly tak cizí (latinské) názvy institutů nahrazovány mnohdy z nelogických důvodů názvy českými. I přes záměry zákonodárce se však termín „výkon rozhodnutí“ v právní praxi ani v odborné literatuře příliš nevžil.²⁸ Ačkoli bylo jak řízení nalézací, tak i řízení exekuční upraveno v jednom zákoně, dualismus zůstal i nadále zachován, jelikož na exekuční řízení bylo možné použít ustanovení nalézacího řízení, nebylo-li uvedeno jinak.

S terminologickým úskalím, které s sebou nese pojem „exekuce“ jako činnosti soudních exekutorů dle právní úpravy zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů (exekuční řád) č. 120/2001 Sb. účinného od 1. března 2001, se odborná literatura vypořádává různě. Winterová uvádí, že s pojmem „exekuce“ výlučně spojeným s činností soudů je třeba se rozloučit, jelikož se jím označuje *expressis verbis* činnost soudních exekutorů. Na druhou stranu je ale poukázáno na jazykovou výhodnost jednoslovného označení, zejména pro jeho ohebnost.²⁹ Jiní autoři (např. Macur, Tripes a Schelleová) přesto dávají přednost pojmu „exekuce“ a „exekuční řízení“, poněvadž se domnívají, že se příští zákonodárce vrátí k tradičnímu výrazu.³⁰ Za

---

²⁶ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2061

²⁷ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2062

²⁸ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 781

²⁹ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 517

³⁰ viz TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 3–4

SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 781

MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 5

pravdu jim dává směr vývoje právní úpravy, který míří k dalšímu přenášení pravomocí na soudní exekutory.

Navrhovaná novela občanského soudního řádu a exekučního řádu zákon č. 396/2012 Sb. měla s účinností od 1. ledna 2013 dvojkolejnost odstranit právě přesunem pravomoci ve výkonu rozhodnutí na soudní exekutory. Nakonec se tak stalo pouze v omezeném rozsahu, kvůli schválení pozměňovacímu návrhu během legislativního procesu. Nová právní úprava tedy sice nezrušila ani jeden ze zmíněných způsobů výkonu rozhodnutí, specifikovala ale, ve které situaci se má postupovat podle občanského soudního řádu a ve které podle exekučního řádu.

S vědomím, že dle současné právní terminologie se nejedná o synonyma, budu pro účely této práce v souladu s výše zmíněnými argumenty označovat řízení o výkon rozhodnutí podle občanského soudního řádu a řízení podle exekučního řádu souhrnně jako exekuční řízení.

1.3 Principy exekučního řízení

1.3.1 Obecné principy

Právní principy či zásady, které ovládají civilní proces, považujeme za základní znaky a rysy tohoto právního odvětví vyjadřující určité společenské hodnoty, které jej odlišují od jiných odvětví systému práva. Z hlediska vnitřní diferenciaci civilního procesu zejména na řízení sporná a nesporná se ale právní principy mohou uplatňovat rozdílně, což činí přesné vymezení zásad exekučního řízení poněkud obtížné. Obecné zásady civilního procesu se uplatňují i v řízení exekučním, některé více a některé méně intenzivně. Obecné zásady mnohdy vystupují v navzájem protichůdných dvojicích, jejichž vzájemné poměrné uplatňování může vyvažovat rozdílné zájmy, které v řízení působí.

Exekuční řízení je procesem, který vykazuje ve svých fázích jak prvky řízení sporného (vlastní výkon rozhodnutí jako exekuční řízení v užším smyslu), tak znaky nesporného řízení (řízení rozvrhové).

Na exekuční řízení se vztahuje princip materiální (objektivní) pravdy způsobem a rozsahem, jak je stanoven v ustanovení o dokazování § 120 OSŘ. Vždy, když soud v

exekucním řízení rozhoduje, je povinen vycházet z náležitě zjištěného skutkového stavu věci, přičemž skutečností rozhodnou pro nařízení exekuce je pouze existence exekučního titulu.³¹ V oblasti řízení nesporného je podle ustanovení § 120 odst. 2 OSŘ právem, ale i povinností soudu provést i jiné důkazy, než které byly navrženy. Výjimky se v této souvislosti vyskytují pouze sporadicky a vyplývají z některých specifíků exekucního řízení. Tedy například soud není oprávněn zkoumat věcnou správnost exekučního titulu ani obsahovou stránku doložky vykonatelnosti vydané jiným orgánem. Princip materiální pravdy dále nepřichází v úvahu při provádění faktických úkonů v exekucním řízení, např. vykonavatel nezkoumá při sepisování majetku povinného, zda sepisované věci jsou skutečně ve vlastnictví povinného, ale řídí se pouze vnějšími znaky (umístění v bytě povinného apod.), které nasvědčují, že se dané věci nacházejí v dispozici povinného.³² Vůbec ke konfliktu názorů mezi zastánci zásady materiální pravdy a zastánci formální pravdy se vyjadřuje Macur³³, který trochu překvapivě odmítá obě koncepce jako „mlhavý a nepřesný pojem“, který se nikdy nepodařilo přesně vymezit a definovat. Nakonec dochází k názoru, se kterým se zřejmě dá obecně souhlasit, že „*obecnému cíli ochrany právního řádu může sloužit především rozsudek založený na pravdivém a úplném zjištění všech rozhodných skutečností*“.

Dojde-li během exekucního řízení k procesu dokazování, pak se uplatní princip volného hodnocení důkazů. Soud posuzuje provedené důkazy volně podle své úvahy jednotlivě i ve vzájemných souvislostech. Typické je to v případě rozhodování sporu v exekucním řízení (v tzv. incidenčním řízení).³⁴

Má-li exekucní řízení povahu sporu, je ovládáno zásadou dispoziční, tzn., že vymáhání splnění povinnosti může probíhat jen na návrh oprávněného, že ve vymáhání splnění povinnosti nesmí být pokračováno proti vůli oprávněného a musí být zastaveno, jakmile to oprávněný navrhne. Princip dispoziční se však uplatní jen při zahájení exekucního řízení, poté se soud zpravidla bez dalšího postará o provedení exekuce. Na druhou stranu princip oficiality se uplatní pouze v exekucním řízení (povahy nesporného řízení) o výchově nezletilých dětí podle ustanovení § 272 a § 273 OSŘ,

---

³¹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekucní spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 28

³² STAVINHOVÁ, J. *Občanské právo procesní: řízení o výkon rozhodnutí, řízení konkursní a vyrovnací, řízení rozhodčí*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1997, s. 7-8

³³ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekucní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 60

³⁴ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 154

kteří lze zahájit bez návrhu, při výkonu předběžných opatření nařízených dle ustanovení § 76a a § 76b OSŘ a při rozvrhovém řízení.³⁵

Exekuční řízení s povahou sporu je dále ovládáno zásadou projednací, jakož i zásadou veřejnosti (jednání je nařízeno, jen je-li to nutné nebo tak stanoví zákon), zásadou rovnosti účastníků (oprávněný nemá vůči povinnému žádné privilegované postavení), zásadou ústnosti, zásadou přímosti a zásadou hospodárnosti. Naopak exekuční řízení s povahou nesporného řízení je ovládáno zásadou oficiality spolu se zásadou vyšetřovací (vyhledávací).

Jak je známo, v exekučním řízení nerozhoduje senát, ale předseda senátu v postavení samosoudce. Lze tedy konstatovat, že exekuční řízení je ovládáno v tomto směru výhradně zásadou rozhodování samosoudcem.³⁶

Zásada legálního pořádku se v exekučním řízení uplatňuje v tom směru, že postup soudu je do značné míry přesně předepsán. Oproti tomu zásada arbitrárního pořádku je charakteristická jen pro případy sporu mezi účastníky v incidenčním řízení.³⁷

Nakonec nesmíme zapomenout, že někteří procesualisté³⁸ poukazují na zásadu formalizace předpokladů výkonu rozhodnutí, jako na vyjádření požadavku právní jistoty subjektů, do jejichž právní sféry je nuceně zasahováno státní mocí. Nařízení exekuce se váže na přísně formalizovanou veřejnou listinu - exekuční titul. Aby bylo rozhodnutí vykonatelné, musí obsahovat přesnou individualizaci oprávněného a povinného, vymezení práv a povinností k plnění, přesný rozsah a obsah plnění a přesně stanovenou lhůtu k plnění.³⁹

1.3.2 Zvláštní principy

Jak již bylo výše zmíněno, exekuční řízení je samostatné a relativně nezávislé na nalézacím řízení, a je tedy ovládáno vlastními a specifickými zásadami.

Zprv se jedná o zásady, jež slouží k uspořádání vzájemných vztahů mezi více oprávněnými, jestliže výtěžek ze zpeněženého majetku nepostačuje k plnému

---

³⁵ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2062

³⁶ SCHELLEOVÁ, I. *Základy občanského práva procesního*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 88

³⁷ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2063

³⁸ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 59-60

³⁹ GROSSOVÁ, M. *Exekuce v současné právní praxi*, Praha: Linde, 2000, s. 89

uspokojení jejich pohledávek, tedy o tzv. zásadu přednosti, zásadu priority a zásadu proporcionality.

Zásada přednosti se v rozvrhovém řízení uplatní tehdy, jestliže se některé pohledávky uspokojují z výtěžku nebo z jeho části před ostatními pohledávkami. Přednostní pohledávky nalezneme taxativně vypočtené v ustanovení § 279 odst. 2 OSŘ. Jedná se zejména o pohledávky výživného, které mají zvláštní postavení i mezi jinými přednostními pohledávkami, tedy vztahuje se na ně zásada tzv. absolutní přednosti.

Zásadou priority se v souvislosti s rozvrhem výtěžku rozumí uspokojování pohledávek v určitém, zákonem stanoveném pořadí, přičemž pohledávka s pozdějším pořadím bude uspokojena, jen pokud byla plně uspokojena pohledávka s dřívějším pořadím.

Konečně zásada proporcionality značí uspokojení všech pohledávek poměrně ve vyšší odpovídající podílu pohledávky na docíleném výtěžku.⁴⁰

Svou podstatou zřejmě jednou z nejvýznamnějších je zásada ochrany a obrany povinného a zásada ochrany třetích osob. Zásada obrany povinného se od zásady ochrany liší v tom, že vyžaduje určité aktivní jednání ze strany povinného, kterým by se vymezoval vůči negativním účinkům exekuce, jmenovitě jím může být podání odvolání proti usnesení o nařízení exekuce.

Úplně především exekuční řízení smí být prováděno jen k uspokojení práv skutečně existujících. Tento aspekt zásady ochrany povinného umožňuje, aby soud přihlédl k novým skutečnostem, jež nastaly až po vydání exekučního titulu a které přivodily zánik práva přiznaného exekučním titulem.

Dalším z aspektů zásady ochrany povinného je ustanovení, podle kterého nesmí být exekuce prováděna v rozsahu větším, než který je potřeba k uspokojení práva oprávněného.⁴¹ Je tak vyloučeno, aby docházelo k zneužívání institutu exekuce. Vyskytne-li se případ, kdy se oprávněný domáhá nařízení exekuce ve větším rozsahu, než který je úměrný dle exekučního titulu, soud takový návrh v dané části zamítne a došlo-li již k nařízení exekuce v širším rozsahu, pak ji soud kdykoli během řízení i bez návrhu zastaví.

---

⁴⁰ STAVINHOVÁ, J. *Občanské právo procesní: řízení o výkon rozhodnutí, řízení konkursní a vyrovnací, řízení rozhodčí*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1997, s. 10

⁴¹ viz § 263 OSŘ

Jiným aspektem zásady ochrany povinného je zákaz provádění exekuce jiným způsobem či postupem, než který stanoví zákon.⁴² K vymožení peněžité pohledávky zákon vypočítává zákonné způsoby v ustanovení § 258 odst. 1 OSŘ, přičemž je oprávněný omezen ustanovením § 264 odst. 1 OSŘ v tom, že nemůže navrhnout způsob, který by byl zjevně nevhodný zejména v nepoměru výše pohledávky a ceny předmětu, ze kterého má být uspokojen. Navrhne-li oprávněný způsob zjevně nevhodný, může soud nařídít provedení jiným vhodným způsobem.

Poslední aspekt zásady ochrany povinného spočívá v ustanovení § 264 odst. 2 OSŘ, ze kterého plyne, že návrh na nařízení exekuce bude zamítnut, je-li zřejmé, že by dosažený výsledek nestačil ani k pokrytí nákladů řízení. Tak je povinný chráněn pro případ, že by exekuce byla zřejmě neúčelná, např. z toho důvodu, že oprávněný navrhoval pro vymožení peněžité pohledávky způsob prodejem movitých věcí, jejichž cena je nižší než samotné náklady exekučního řízení.⁴³

V širším slova smyslu má tedy zásada ochrany povinného zajistit uspokojení oprávněného jen v rozsahu, který je dán soudním rozhodnutím či jiným titulem, a zachování minimálního životního standardu povinného, prostřednictvím určení, které věci z majetku povinného nemohou být nuceně prodány nebo nepodléhají exekuci. Přičemž ale nelze zásadu ochrany povinného vykládat v tom směru, že by mohla vést až k úplnému zmaření uspokojení oprávněného nebo k nepřiměřeným průtahům v jeho uspokojení.⁴⁴

Stranou bych dále rád uvedl, že nově k posílení postavení povinného, a to zejména v počáteční fázi exekuce, došlo i díky výše zmíněné novele exekučního řádu zákonem č. 396/2012 Sb. s účinností od 1. ledna 2013. Nově se povinnému při zahájení exekuce doručuje i exekuční titul, čímž se mu zjednodušuje orientace v daném sporu a může tak volit optimálnější procesní postup. V praxi byla velmi častá situace, kdy díky exekučními titulu doručovanému fikcí, po doručení usnesení o nařízení exekuce povinný neměl povědomí jaká povinnost a z jakého důvodu je na něm vymáhána.⁴⁵ Další novinkou, kterou novela přinesla, je prodloužení lhůty pro dobrovolné plnění dle

---

⁴² viz § 257 OSŘ

⁴³ STAVINHOVÁ, J. *Občanské právo procesní: řízení o výkon rozhodnutí, řízení konkursní a vyrovnací, řízení rozhodčí*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1997, s. 11

⁴⁴ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2063

⁴⁵ KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D. Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1, s. 1

§ 46 odst. 6 EŘ z patnácti na třicet dnů. Na závěr novela také zavádí nový obranný prostředek tzv. návrh na zastavení exekuce se suspenzívními účinky a lhůtou na jeho podání, která je z obvyklých patnácti dnů prodloužena na třicet.

Je-li exekuce nepřípustná z důvodů, že není prováděna za zákonem stanovených podmínek nebo zákonem nedovolenými způsoby anebo je-li prováděna ve větším rozsahu, než který by postačoval k uspokojení oprávněného, pak je nepřípustnost exekuce absolutní. Tím se míní, že soud musí ihned, jakmile zjistí existenci takové nepřípustnosti, exekuci zastavit z úřední moci, tj. ex offo. Což nás dovádí k případům, kdy je oprávněný uspokojován z majetku třetí osoby nebo kdy je exekuce prováděna k vynučení práva, které neexistuje, zde mluvíme o nepřípustnosti relativní, tzn., že k ní soud může přihlížet jen na návrh toho, do jehož práv exekuce zasahuje.⁴⁶

Zásada ochrany třetích osob se v exekučním řízení promítá do skutečnosti, že exekuce nesmí být prováděna z jiného majetku, než je majetek povinného. Tvrdí-li třetí osoba, že má k věci povinného právo, které nepřipouští exekuci, soudní vykonavatel to poznamená do protokolu o soupisu věcí. Vyskytne-li se takový případ zásahu do majetkové sféry, poskytuje se ve prospěch třetích osob možnost podat tzv. vylučovací neboli excindační žalobu. Excindační žaloba se projednává mimo rámec exekučního řízení ve sporném řízení. Aktivně legitimován k podání excindační žaloby je ten, jehož věc byla exekucí postižena, přestože k ní má právo, které exekuci nepřipouští. Pasivně legitimován je pak vždy oprávněný (ten, kdo podal návrh na nařízení exekuce). Byla-li vyloučená věc zpeněžena i přes včasné podání excindační žaloby, pak se třetí osoba musí domáhat svého práva vůči tomu, kdo ji nabyl.

K ochraně práv třetích osob slouží mimo excindační žaloby i tzv. žaloba z lepšího práva⁴⁷, kterou se mohou domáhat za podmínky, že měli z hlediska hmotně-právního lepší postavení, vrácení výtěžku z prodeje od oprávněného. Jinak řečeno oprávněný je pak povinen vydat bezdůvodné obohacení tomu, na jehož úkor se obohatil.

---

⁴⁶ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 29

⁴⁷ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2066

Jako nástroj ochrany třetích osob slouží i tzv. odporová žaloba⁴⁸, která se uplatňuje v rámci řízení sporného vůči oprávněnému k popření pravosti, výše, skupiny nebo pořadí některé z pohledávek přihlášených do rozvrhu výtěžku.

1.4 Vymezení incidenčních sporů v exekučním řízení a jejich třídění

Jak již bylo výše naznačeno v souvislosti s exekučním řízením, mohou vyvstat spory o právo mezi jednotlivými stranami exekučního řízení, tak i mezi jednou stranou exekučního řízení a jinou, třetí osobou, která je do určité míry účastna exekučního řízení (např. spory mezi oprávněným a podlužníkem). Jednotlivé typy těchto incidenčních sporů se často vyhýbají výslovné úpravě v platném exekučním právu, a je tak na teorii občanského práva procesního a soudní praxi, aby vyřešily vyvstalé otázky.

Obecně uznávanou definici incidenčních sporů představuje Winterová, když je vymezuje jako „*spory, které jsou vyvolány vykonávacím řízením nebo exekucí, ale nelze je v tomto řízení vyřešit*“. Důvodem, proč nelze incidenční spory vyřešit v exekučním řízení, je fakt, že exekuční řízení má jiný cíl, a to vymožení plnění, a je tudíž ovládáno jinými zásadami. V případě, že by byl spor vystoupivší v průběhu exekučního řízení vyřešen v daném řízení, zcela jistě by to znamenalo porušení práva na spravedlivý proces jako základního principu civilního řízení.⁴⁹ Pokud si vezmeme za příklad fakt, že se v exekučním řízení zásadně nenařizuje jednání, pak by byl pro řešení vyvstalého sporu vyloučen řádný procesní průběh (porušení principu ústnosti a přímosti), a tím porušena procesní práva stran. Co se týče vlivu incidenčního sporu na řízení exekuční, měl by být prozatímně řešen tak, že do rozsouzení sporné otázky pravomocným rozhodnutím soudu by zásadně nemělo exekuční řízení pokračovat.

Na tomto místě je velmi důležité zmínit časté směšování pojmů „incidenční spor“ a „exekuční spor“ zejména v kvalifikačních pracích. V obvyklém procesualistickém smyslu je pojem „incidenční spor“ chápán jako pojem širší a obecnější. Incidenční spor můžeme proto nalézt také např. v ustanovení § 175k odst. 2 OSŘ, kde je upraven incidenční spor v souvislosti s řízením o dědictví. Výslovně termínu „incidenční spor“ užívá zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

---

⁴⁸ SCHELLEOVÁ, I.; LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů*. vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 47

⁴⁹ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 485

(insolvenční zákon). V souvislosti s insolvenčním řízením používá termín „incidenční spor“ i OSŘ ve svém ustanovení § 9 odst. 4 a § 35 odst. 1 písm. l). Za incidenční spory obecně tak nelze označit pouze spory opoziční a impugnační (§ 268 odst. 1 písm. g) a h) OSŘ), které jsou řešeny podle platné právní úpravy v rámci exekučního řízení. Toto nedorozumění má svůj původ v přijetí občanského soudního řádu z roku 1950, kdy opoziční a impugnační spory, do té doby řešené v samostatném nalézacím řízení, byly nově zařazeny k řešení do řízení exekučního, označovaného jako řízení „incidenční“ (viz výše podkapitola 1.1 Vývoj exekučního řízení).

Z hlediska časového lze spory dělit do tří skupin⁵⁰: spory vznikající před zahájením exekučního řízení, spory vznikající během exekučního řízení a spory vznikající až po skončení exekučního řízení. Do první skupiny patří spory o doplnění exekučního titulu z důvodu jeho materiální nevykonatelnosti a spory o doplnění exekučního titulu z důvodu změny oprávněného nebo povinného, ty ale mohou vznikat i během exekučního řízení. Do skupiny sporů vznikajících během exekučního řízení řadíme zejména spory vylučovací, spory odporové, spory poddlužnické, spory o to, že exekuce je nepřípustná a dále také již zmíněné spory o doplnění exekučního titulu. Sporem, který vzniká až po skončení exekuce, je spor z tzv. lepšího práva.

V odborné literatuře je jako časté třídění uváděno rozlišování incidenčních sporů z toho hlediska, v jakém druhu řízení jsou řešeny. Mluvíme tak o sporech, které zákon výslovně svěřuje k projednání a vyřešení v řízení exekučním, a o sporech, na něž se tato legislativní úprava nevztahuje a které jsou projednány v samostatném a formálně zcela odděleném řízení nalézacím.

Objevujeme tedy kategorii sporů řešených přímo v rámci řízení exekučního, v tzv. řízení incidenčním⁵¹, přičemž takové spory ve vztahu k výše uvedené definici incidenčních sporů bychom mohli označit jako spory incidenční v užším smyslu. V případech těchto sporů, které s exekucí bezprostředně souvisejí, se musí celková koncepce exekučního řízení změnit a přizpůsobit povaze kontradiktorního sporu. Exekuční řízení tak bude nadále obsahovat dvě rozdílné složky, a to jednu s povahou nuceného

---

⁵⁰ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 43-45

⁵¹ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 110-111

vymáhání práva a druhou s povahou řešení právního sporu, která tvoří jeho zvláštní úsek, jenž není od původního exekučního řízení formálně oddělen.

Předmětem incidenčního řízení je zejména nepřipustnost exekuce, popřípadě její zastavení. Výjimkou jsou spory poddlužnické, které mají jiný cíl. Incidenční řízení je řízení nalézací, v němž se plně uplatní všechny zásady řízení sporného, zejména je ovládáno zásadou projednací. Je na stranách sporu, aby navrhly potřebné důkazy, a za jejich shromáždění nesou odpovědnost. Zcela se zde tedy uplatní povinnost tvrzení, břemeno tvrzení a břemeno důkazní. V důsledku své povahy, jako integrální součásti exekučního řízení, se na incidenční řízení nepoužijí ta obecná ustanovení občanského soudního řádu, která jsou exekučním právem výslovně vyloučena ustanovením § 254 odst. 2 OSŘ, nelze tudíž řízení přerušit z důvodů uvedených v části třetí OSŘ, nelze prominout zmeškání lhůty a nelze podat žalobu na obnovu exekuce. Žalobu pro zmatečnost lze podat pouze z důvodu uvedeného v § 229 odst. 4 OSŘ. Na druhou stranu se použijí kategorická ustanovení exekučního práva, které se od obecné úpravy značně liší, např. soud zde meritorně rozhoduje ve formě usnesení, a nikoli rozsudkem. Mezi takové spory řešené v řízení incidenčním řadíme zejména spory opoziční (§ 268 odst. 1 písm. g) OSŘ) a spory impugnační (§ 268 odst. 1 písm. h) OSŘ).

2. Incidenční spory v exekučním řízení

Valná většina incidenčních sporů, jak již byly vymezeny výše, je projednávána ve speciálním, samostatném nalézacím řízení. Zde nám vyvstává otázka, podle čeho se pozná, že projednávaný spor v nalézacím řízení je právě sporem incidenčním. Odlišující kritérium pro tyto spory je poměrně striktní, jelikož jako incidenční spory lze označit pouze ty, které nejen určitým způsobem souvisejí s exekučním řízením, ale které jsou na něm plně a bezpodmínečně závislé. Takové spory by ztratily svůj význam, jestliže by neměly přímý vztah ke konkrétnímu exekučnímu řízení.

Před tím, než přejdu k samotnému popisu jednotlivých incidenčních sporů, které pokládám za stěžejní pro účely této práce, bych se rád krátce zmínil o sporech o doplnění exekučního titulu z důvodu jeho materiální nevykonatelnosti a o sporech o doplnění exekučního titulu z důvodu změny oprávněného nebo povinného.

Ustanovení § 262 OSŘ (a obdobně jeho zrcadlový protějšek v ustanovení § 43 EŘ) stanoví, že:

(1) Jestliže je to, co ukládá rozhodnutí povinnému, vázáno na splnění podmínky nebo na splnění vzájemné povinnosti oprávněného, lze nařídít výkon rozhodnutí, jen prokáže-li oprávněný, že se podmínka splnila nebo že sám svou vzájemnou povinnost vůči povinnému již splnil, popřípadě je připraven ji splnit.

(2) V případech uvedených v odstavci 1 je třeba k potvrzení o vykonatelnosti rozhodnutí připojit listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, z níž je patrné, že se splnila podmínka nebo že oprávněný splnil svou vzájemnou povinnost, popřípadě je připraven ji splnit.

Podmínkou nařízení exekuce je vykonatelnost exekučního titulu, a to jak po stránce formální, tak i materiální. Formální vykonatelnost spočívá ve splnění všech zákonných podmínek a v tom, že rozhodnutí obsahuje všechny zákonem požadované náležitosti. Pro vykonatelnost materiální zákon vyžaduje na základě ustanovení § 261a OSŘ označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění exekuce směřuje, a určení lhůty ke splnění povinnosti (pariční lhůtu). Pokud rozhodnutí neobsahuje pariční lhůtu, trvá obecně tři dny. Během této lhůty může povinný ještě svůj dluh splnit dobrovolně a nesmí být k plnění donucován exekučně.

Chybí-li některý z výše uvedených předpokladů materiální vykonatelnosti, pak se vyvozuje vadnost daného exekučního titulu.

Odstranitelné vady spočívající např. v chybě v psaní je možné lehce odstranit opravou exekučního titulu za pomoci ustanovení § 164 OSŘ. Otázkou ale je, zda lze doplnit exekuční titul, pokud je stížen vadou neodstranitelnou (např. v podobě neurčitého výroku). Doplnění exekučního titulu je upraveno ve speciálním ustanovení § 262 odst. 1 OSŘ.

První případ materiální nevykonatelnosti se vztahuje na případ, kdy plnění uvedené v exekučním titulu je závislé na splnění podmínky⁵², přičemž přichází v úvahu podmínka odkládací. Naopak podmínka rozvazovací může být potažmo jen důvodem k zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ. V důsledku závislosti na splnění podmínky, nelze přesně určit uplynutí lhůty k plnění.

Jako druhý případ materiální nevykonatelnosti uvádí ustanovení § 262 odst. 1 OSŘ závislost na splnění vzájemné povinnosti oprávněného. O vzájemné plnění obou účastníků jde zejména u synallagmatických závazků, jejichž splnění se může domáhat pouze ten, kdo sám již splnil svůj závazek dříve nebo kdo je připraven jej splnit.

Jelikož se při nařízení exekuce rozhoduje zpravidla bez jednání a bez slyšení povinného, a soud tudíž nezkoumá, zda byla podmínka opravdu splněna nebo zdali oprávněný svoji vzájemnou povinnost vůči povinnému opravdu splnil nebo je připraven ji splnit, musí oprávněný tyto skutečnosti prokázat dle ustanovení § 262 odst. 2 OSŘ jen listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem (veřejná listina).⁵³ Listina soukromá ob stojí pouze v tom případě, jestliže byly podpisy na ní uvedené řádně, tj. zákonem předepsaným způsobem, ověřeny.⁵⁴

Ke sporu o právo dochází, pokud jsou pochybnosti ohledně toho, zda byla podmínka splněna nebo došlo-li k vzájemnému plnění. Jedná se o spor procesní, který není výslovně opraven, přesto je nutné o takových sporech rozhodnout, aby se předešlo odepření spravedlnosti (denegatio iustitiae). Oprávněný se může v nalézacím řízení domáhat určení, že podmínka se splnila nebo že splnil svoji vzájemnou povinnost.

---

⁵² srov. § 36 ObčZ

⁵³ BUREŠ, J.; DRÁPAL, L.; KRČMÁŘ, Z.; MAZANEC, M. *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. 7.* vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1431

⁵⁴ Ověření podpisu odpovídá jeho legalizace na základě zák. č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky č. 272/2000 Sb. a prohlášení advokáta o pravosti podpisu dle zák. č. 85/1996 Sb, o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

Rozhodnutí soudu, kterým se takové žalobě vyhovuje, má následně postavení listiny ve smyslu § 262 odst. 2 OSŘ. Přičemž se ale nejedná o žalobu ve smyslu § 80 písm. c) OSŘ, jelikož se nejedná o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, ale o určení právní skutečnosti.⁵⁵

V souvislosti se spory o doplnění exekučního titulu z důvodu změny oprávněného nebo povinného, které mohou vznikat před i během exekučního řízení, uvádí § 256 OSŘ (a opět totéž uvádí obdobně § 36 odst. 3, 4 a 5 EŘ) následující:

(1) Proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, nebo ve prospěch jiného, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný, lze nařídit a provést výkon rozhodnutí, jen jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo právo z rozhodnutí.

(2) Přejedání povinnosti nebo práva lze prokázat jen listinou vydanou anebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, pokud nevyplývá přímo z právního předpisu.

V exekučním řízení je vždy třeba zkoumat, zdali ten, kdo podal návrh na nařízení exekuce, je skutečným nositelem tvrzeného práva, jakož i to, zda ten, na němž má být splnění povinnosti vymoženo, je opravdu nositelem vymáhané povinnosti. Protože soud aktivní a pasivní věcnou legitimaci zkoumá jen na základě exekučního titulu, je možno proti jinému, než kdo má podle rozhodnutí povinnost plnit, nebo ve prospěch jiného, než kdo má podle rozhodnutí právo na plnění, nařídit exekuci jen tehdy, je-li dostatečně prokázáno, že na něj přešla povinnosti či právo z exekučního titulu. K zmíněnému přechodu práv a povinností lze v rámci exekučního řízení přihlídnout, došlo-li k nim až po vydání rozhodnutí.⁵⁶ K přechodu práv a povinností dochází zejména univerzální sukcesí (např. děděním nebo zrušením obchodní společnosti bez likvidace), nebo sukcesí singulární na základě právního úkonu (např. postoupením pohledávky, převzetím dluhu apod.). Takový přechod lze v exekučním řízení prokázat dle § 256 odst. 2 OSŘ pouze listinou vydanou nebo ověřenou⁵⁷ státním orgánem či notářem.

---

⁵⁵ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 47 a 50

⁵⁶ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2113

⁵⁷ Ověření podpisu odpovídá jeho legalizace na základě zák. č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky č. 272/2000 Sb. a prohlášení advokáta o pravosti podpisu dle zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

Z uvedeného vyplývá, že rozlišujeme věcnou legitimaci formální, tj. jak je uveden oprávněný a povinný v exekučním titulu, a věcnou legitimaci materiální, tj. kdo je oprávněný a povinný v souladu s hmotným právem. Formálně oprávněné a povinné osoby zůstávají do té doby, než je exekuční titul zrušen či doplněn listinou v souladu s § 256 odst. 2 OSŘ. Materiální věcná legitimace naopak trvá tak dlouho, dokud existuje právo či povinnost dle hmotného práva.⁵⁸

Je-li zde pochybnost o tom, zda došlo k přechodu práva nebo povinnosti, připouští procesní teorie možnost vyřešit daný spor pomocí žaloby na určení právní skutečnosti významné pro přechod práva nebo povinnosti. Jedná se o žalobu procesní stejně jako v případech dříve uvedeného sporu, a tak ji nelze subsumovat pod ustanovení § 80 písm. c) OSŘ.

Aktivní legitimaci k tomuto sporu má ta osoba, která je povinna k návrhu na nařízení exekuce předložit listinu doplňující exekuční titul, tedy buď původně oprávněný, nebo ten, kdo je jeho singulárním právním nástupcem. Pasivní legitimaci na druhou stranu má původně oprávněný, je-li žalobcem jeho právní nástupce. Tedy pokud byla uzavřena smlouva o postoupení pohledávky (cese), bude spor veden mezi cedentem a cesionářem, jelikož jenom cesionář může mít vůči oprávněnému (cedentovi) právní zájem na doplnění exekučního titulu. Povinný v daném příkladě nemůže doplnit exekuční titul, poněvadž není účastníkem smlouvy o postoupení pohledávky v hmotně-právním smyslu. Pokud přešla povinnost na třetí osobu, je pasivně legitimován povinný, nebo osoba, která dluh převzala anebo oba dva, odmítají-li součinnost při vydání listiny doplňující exekuční titul.⁵⁹

Žalobní petit i případný výrok rozsudku musí odpovídat ustanovení § 256, čili musí směřovat na určení přechodu práva nebo povinnosti na právního nástupce. Rozhodnutí soudu, kterým bylo žalobě vyhověno, je pak listinou ve smyslu § 256 odst. 2 OSŘ.⁶⁰

---

⁵⁸ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 54-55

⁵⁹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 58-59

⁶⁰ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2114

V další části této práce již přikročím k výkladu o stěžejních incidenčních sporech vyvstávajících v průběhu exekučního řízení.

2.1 Spory vylučovací

§ 267 odst. 1 OSŘ: Právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení věci z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona.

2.1.1 Pojem a účel vylučovací žaloby

Při vedení exekuce na majetek povinného dochází k situacím, kdy jsou exekučními úkony postiženy i hmotné věci, které povinnému nenáleží, a k nimž mají naopak třetí osoby taková práva, která exekuci nepřipouštějí. Ona třetí osoba, která tvrdí, že k věci má právo, které exekuci vylučuje, musí, pokud chce své právo k věci zachovat (nenavrhne-li sám oprávněný zastavení exekuce na dané věci dle § 268 odst. 1 písm. c) OSŘ), uplatnit toto právo zvláštní žalobou. Takovou žalobu nazýváme žalobou vylučovací, neboli excindační. Žaloba vylučovací je upravena v ustanovení § 267 OSŘ a v odpovídajícím ustanovení § 68 odst. 4 EŘ. Smyslem vylučovací žaloby tedy je zásadně poskytnout právní ochranu třetím osobám tak, že exekuce nestihne jejich majetek a nestane se tak zdrojem pro uspokojení oprávněného, dalšího oprávněného nebo jiného věřitele povinného. Vlastníku věci by jinak stačila k ochraně jeho vlastnického práva určovací žaloba, vylučovací žaloba tudíž poskytuje ochranu širší.

Hlavním cílem exekuce je uspokojení oprávněného, ale případně i dalšího oprávněného (který k exekučnímu řízení svým návrhem přistoupil) nebo jiného věřitele povinného. Za tímto účelem lze použít jen majetek, který je ve vlastnictví povinného, ve společném jmění povinného a jeho manžela, má-li oprávněný hmotně-právní nárok, aby jeho pohledávka byla uspokojena z tohoto majetku, nebo ve vlastnictví třetí osoby, má-li oprávněný nárok z důvodu relativní neúčinnosti právního úkonu na uspokojení své pohledávky z tohoto majetku.⁶¹

---

⁶¹ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2219

Ke střetu principu ochrany třetích osob a principu hospodárnosti a urychleného provedení exekuce na movité věci dochází, jelikož zákon vychází z domněnky, že movité věci, které má povinný ve své dispozici, jsou jeho majetkem. Za věci v dispozici povinného se zejména považují ty předměty, které se nacházejí v jeho obydlí, ať už v bytě či domě, nebo i na jiném místě, kam si povinný umístí svoje věci, nebo věci, které má při sobě.⁶² Nacházejí-li se tyto věci u osoby třetí, je třeba osobu vyzvat, aby ji oprávněnému vydala. V případě, že osoba věc dobrovolně nevydá, nebo ji odmítne vydat, použijí se na návrh oprávněného přiměřeně ustanovení o exekuci příkázáním pohledávky.⁶³

2.1.2 Legitimace k vylučovací žalobě

Právo třetí osoby domáhat se nepřipustnosti exekuce vzniká až v okamžiku, kdy bylo exekučním úkonem zasaženo do věci patřící osobě třetí. Co se týče věcí movitých, takové právo vznikne v momentu, kdy byla daná věc pojata do soupisu věcí.⁶⁴ Pouhé nařízení exekuce ještě k podání vylučovací žaloby nestačí, protože v té chvíli se ještě věc nestává předmětem exekučního postihu. Jak je výslovně uvedeno v ustanovení § 324 OSŘ, může povinný s věcmi volně nakládat až do jejich případného sepsání a případná třetí osoba si od něj může odebrat svoji věc.

K podání excindační žaloby podle ustanovení § 267 odst. 1 OSŘ je aktivně věcně legitimována třetí osoba, tedy osoba odlišná od oprávněného, dalšího oprávněného a povinného, jejíž věc, právo nebo jiná majetková hodnota byla exekucí postížena i přes to, že k ní má právo, jež exekuci nepřipouští. Ve vztahu k samotnému původnímu exekučnímu řízení ale tato třetí osoba není účastníkem, nýbrž je pouze osobou zúčastněnou na tomto řízení a jako taková je subjektem exekučního právního vztahu.⁶⁵

Z ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ vyplývá, že excindační žalobu je za okolností uvedených v tomto ustanovení legitimován podat i manžel povinného, a to i když má

---

⁶² viz § 326 OSŘ

⁶³ viz § 346 OSŘ

⁶⁴ viz § 326 OSŘ

⁶⁵ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 120

status účastníka exekučního řízení dle § 255 odst. 2 a 3 OSŘ.⁶⁶ Vylučovací žalobou se manžel povinného brání proti důsledkům zákonné konstrukce, která se uplatní při exekuci ohledně majetku ve společném jmění manželů.⁶⁷ Manžel povinného je oprávněn k podání vylučovací žaloby za předpokladu, že exekucí byl postižen majetek patřící do společného jmění manželů nebo majetek, který je dle ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ považován za součást společného jmění manželů, a manžel povinného k němu má takové právo, které vylučuje, aby postižený majetek byl použit k úhradě pohledávky vymáhané věřitelem povinného (§ 267 odst. 2 a 3 OSŘ).

Je potřeba si uvědomit, že exekuční titul a nařízení exekuce směřují jen proti jednomu z manželů, a nikoli proti druhému, kterého zákon označuje jako „manžela povinného“. Již uvedené ustanovení § 255 odst. 2 a 3 OSŘ uvádí v život ustanovení občanského zákoníku o společném jmění manželů.⁶⁸ Přičemž ale nelze vycházet z doslovného výkladu § 255 odst. 2 a 3 OSŘ, jelikož by to vyvolávalo nutnost rozhodnout, zda a jaké věci postižené exekucí jsou zahrnuty ve společném jmění manželů a zda se skutečně jedná o závazek patřící do společného jmění manželů. To ale není dost dobře možné, poněvadž hlavním cílem tohoto ustanovení je, aby bez předchozího zkoumání bylo možné provést exekuci urychleně a hospodárně. Uvedené ustanovení je tedy nutno vykládat tak, že manžel povinného je účastníkem exekučního řízení vždy, pokud z objektivního hlediska mohou být exekucí postižené věci ve společném jmění manželů.⁶⁹

Manžel povinného se tak za určitých okolností může ocitnout ve dvojakém, rozpolceném postavení, kdy je účastníkem exekučního řízení a zároveň osobou třetí. Taková situace nastane hlavně tehdy, jestliže jsou exekucí postiženy věci, z nichž některé ve společném jmění jsou a jiné nikoli.

K aktivní legitimaci kraje se Nejvyšší soud ČR vyjádřil takto: „*Kraj není osobou aktivně věcně legitimovanou k podání vylučovací žaloby ve smyslu ustanovení § 267*

---

⁶⁶ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2219

⁶⁷ viz § 262a OSŘ a § 42 EŘ

⁶⁸ viz § 143 a násl. ObčZ

⁶⁹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 64-65

*odst. 1 o. s. ř. ohledně svého majetku, se kterým hospodaří jím zřízená příspěvková organizace.*⁷⁰

Pasivní legitimací je nadán oprávněný, případně ten, kdo k exekučnímu návrhu přistoupil během řízení. V našem právním řádu tedy není aktivně ani pasivně legitimován povinný, jelikož vycházíme z názoru, že pouze oprávněný procesně odpovídá za zásah do práva třetí osoby, které exekuci nepřipouští. Jen na návrh oprávněného lze zahájit exekuci, nelze ji vést proti jeho vůli a navrhne-li oprávněný její zastavení, soud musí bez jakéhokoli posuzování exekuci zastavit. Povinný nijak nezavdal svým chováním nutnost zásahu do práv třetí osoby. Proto taktéž není možné podat vylučovací žalobu současně na oprávněného i povinného, tím zákon vylučuje, že by vylučovací žaloba mohla mít charakter tzv. exekuční intervence.⁷¹

2.1.3 Předmět vylučovací žaloby

Vylučovací žalobou lze uplatnit práva k věci movité, ale i k věci nemovité nebo podniku⁷², stejně tak je možné ji uplatnit k právům či jiným majetkovým hodnotám, které jsou předmětem nařízené exekuce. Pravdou je, že vylučovací žaloba na nemovitost se může jevit jako těžko představitelná, ale přesto její užití vyloučit nelze.⁷³

Domněnka, že nemovitost, která je v návrhu na nařízení exekuce označena oprávněným, je majetkem povinného, neplatí bez dalšího za všech okolností. Ustanovení § 335 odst. 1 OSŘ sice stanoví, že pro nařízení exekuce prodejem nemovitosti může být prodej nařízen jen za podmínky, že oprávněný dostatečně prokáže, že nemovitost je ve vlastnictví povinného, přesto ale zjištění exekučního soudu, že nemovitost je ve vlastnictví povinného, není autoritativním rozhodnutím.⁷⁴ Jedná se tudíž pouze o předběžnou otázku, která je závažná pro nařízení exekuce a která jako taková zakládá domněnku, že nemovitost je majetkem povinného. Taková domněnka nezavazuje třetí osoby, které, tvrdí-li, že mají k nemovitosti právo nepřipouštějící exekuci, mohou samozřejmě uplatnit své tvrzené právo vylučovací

---

⁷⁰ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 04. 2005, sp. zn. 20 C do 2791/2004

⁷¹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 67

⁷² viz § 5 ObchZ a dle právní terminologie § 502 NOZ „obchodní závod“

⁷³ viz § 336i OSŘ

⁷⁴ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 63

žalobou. K možnosti podat žalobu na vyloučení nemovitosti Nejvyšší soud ČR uvedl následující: „*Vlastník nemovitosti postižené výkonem rozhodnutí je legitimován k podání vylučovací žaloby přesto, že v době zahájení řízení náleželo vlastnické právo ještě povinnému.*“⁷⁵

Při domáhání se práv nepřipouštějící exekuci je nutné v souladu s požadavkem určitosti žaloby přesně označit exekuční řízení, jehož se vylučovací žaloba týká, podnik, jinou věc, právo nebo majetkovou hodnotu, která má být z exekuce vyloučena.

Ve vztahu k exekuci srážkami ze mzdy existuje jistá výjimka, a to totiž ta, že postihne-li exekuce cizí nárok na mzdu či plat, nepřichází obrana pomocí vylučovací žaloby v úvahu.⁷⁶ Osoba dotčená v takovém případě se může bránit vůči svému zaměstnavateli zejména žalobou na zaplacení dlužné mzdy, kterou zaměstnavatel dotčenému nevyplatil a místo toho ji poskytl oprávněnému.

Dále je nutno uvést, že vylučovací žalobou se nelze bránit, jestliže věci, ať už movité, nemovité nebo hromadné, byly prodány v dražbě nebo pokud práva a jiné majetkové hodnoty exekucí postižené byly vybrány či zpeněženy. Soud by byl v takové situaci nucen v průběhu exekučního řízení vylučovací žalobu zamítnout. Třetí osobě nebo manželovi povinného se ale naskytuje příležitost domáhat se po oprávněném vydání výtěžku prodeje, vybrání či jiného zpeněžení předmětu exekuce uplatněním tzv. žaloby z lepšího práva (blíže k žalobě z lepšího práva později).

2.1.4 Práva nepřipouštějící exekuci podle § 267 odst. 1 OSŘ

Ustanovení § 267 odst. 1 OSŘ se zmiňuje o právu, které nedopouští exekuci. Takovými právy jsou v první řadě práva, která jejich nositele opravňují k tomu, aby od každého požadoval, aby do nich neoprávněně nezasahoval. Především zde mluvíme o vlastnickém právu třetí osoby (§ 126 ObčZ), popřípadě je-li majetek v podílovém spoluvlastnictví, je k podání vylučovací žaloby aktivně věcně legitimován i pouze jediný ze spoluvlastníků. Další práva nepřipouštějící exekuci má rovněž oprávněný držitel věci nebo práva (§ 129 ObčZ) a nepravý dědic (§ 485 ObčZ).

Je potřeba si uvědomit, že právo vlastnické bude současně právem nepřipouštějícím exekuci jen, pokud by nařízení exekuce představovalo neoprávněný

⁷⁵ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2007, sp. zn. 20 C do 2678/2006

⁷⁶ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2220

zásah do tohoto práva. O neoprávněný zásah se bude jednat, jestliže vlastník jako třetí osoba ve vztahu k exekučnímu řízení nemá právní povinnost strpět úhradu dluhu povinného ze svých věcí, práv nebo jiným majetkových hodnot postižených exekucí.

Vylučovací žaloba by byla samozřejmě důvodná potud, jestliže třetí osoba nabyla své vlastnictví na základě platného právního úkonu nebo jinak dle zákona. Třetí osoba jako vlastník věci bude mít povinnost strpět úhradu dluhu povinného ze svého majetku zejména tehdy, nabyla-li vlastnické právo z neúčinného nebo odporovatelného právního úkonu. O obecnou neplatnost právních úkonů se ale nebude jednat v případech relativní bezúčinnosti, v takových případech, kdy sice dané právní úkony mají sledované účinky, avšak ve vztahu k osobám, které se neúčinnosti či odporovatelnosti dovolali, se na ně hledí, jako by jejich právní účinky vůbec nenastaly. Odporovatelným je takový právní úkon, o němž pravomocné soudní rozhodnutím bylo stanoveno, že je vůči věřiteli právně neúčinný, a to jen vůči tomu věřiteli, na jehož návrh byla odporovatelnost potvrzena.⁷⁷ Dojde-li k nabytí vlastnického práva na základě neúčinného nebo odporovatelného právního úkonu, naskytne se oprávněnému, potažmo jinému věřiteli povinného, právo požadovat, aby byl dluh splacen i věcmi, které z majetku povinného tímto způsobem ušly.

Zmíněná neúčinnost právního úkonu lze ve sporu uplatnit pouhou námitkou, jelikož nastává přímo ze zákona. Namítne-li oprávněný neúčinnost právního úkonu, nebo ta jinak vyjde za řízení najevo, soud bude nucen vylučovací žalobu zamítnout. Na druhou stranu odporovatelnost je potřeba uplatnit přímo žalobou, příp. vzájemnou žalobou, a nikoli jen námitkou, jelikož oprávněný může svou obranu proti vylučovací žalobě vystavět pouze na pravomocném rozhodnutí soudu, jímž byla ve smyslu ustanovení § 42a ObčZ vůči němu vyslovena neúčinnost daného právního úkonu. Soud vylučovací žalobě vyhová jen v tom případě, že by žaloba oprávněného na vyslovení neúčinnosti byla zamítnuta.⁷⁸

Právem, které nepřipouští exekuci, je i držba, jak je současně upravena v ustanovení § 129 a násl. ObčZ. Držbou se rozumí nakládání s věcí jako s věcí vlastní, i když věc není ve vlastnictví držitele, nebo vykonávání práva pro sebe. Držet tedy lze věci, jakož i práva, která připouštějí trvalý nebo opětovný výkon. Z hlediska toho, jestli

---

⁷⁷ viz § 42a ObčZ

⁷⁸ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2221

držitel má nebo nemá právem uznaný titul, rozlišujeme držbu oprávněnou a neoprávněnou. Dle kritéria, zdali držitel je nebo není v dobré víře, pak mluvíme o držbě poctivé či nepoctivé.

Ze situace, kdy povinný nemá k věci postižené exekucí vlastnické právo a ani nemá věc v držbě, musíme vyvodit, že exekuce je nepřípustná, pakliže má věc v držbě třetí osoba. Držitel jako třetí osoba je za daných okolností aktivně věcně legitimován k podání vylučovací žaloby, postihla-li by exekuce uvedenou věc. Pokud věc není součástí majetku povinného, je otázka, zda je držba oprávněná nebo neoprávněná nebo zda je držitel bona fidei či mala fidei, irrelevantní.

Představíme-li si situaci opačnou, kdy sice třetí osoba má věc v držbě, ale vlastnické právo samotné náleží povinnému, musíme kategoricky trvat na tom, že držba třetí osoby musí ustoupit silnějšímu vlastnickému právu. Vylučovací žaloba podaná držitelem za takových okolností tedy nepřichází v úvahu.

Nadto i pouhá detence, a nejen držba, je právem vylučujícím exekuci, za podmínky, že se opírá o právní titul odvozený od vlastníka věci, který není v pozici povinného.⁷⁹ Předně se jedná o případy, kdy má třetí osoba věc ve své dispozici z důvodu věcného práva, např. zástavního či případně zadržovacího, jakož práva absolutního, tedy účinného erga omnes. Dále se to může týkat i detence z důvodů práva závazkového, např. smlouvy o výpůjčce, kdy vypůjčitelé přísluší právo vůči všem, aby neoprávněně nezasahovali do užívání věci.

Zadržovací neboli retenční právo obecně není za současného právního stavu právem, které by nepřipouštělo exekuci. Na základě ustanovení § 326 odst. 3 OSŘ je osoba oprávněná ze zadržovacího práva povinna na výzvu soudu vydat věc pro účely soupisu věcí, i když jde o exekuci nařízenou na návrh jiného oprávněného. Po odevzdání věci a jejím sepsání doručí soud osobě oprávněné ze zadržovacího práva upozornění dle § 328b odst. 4 písm. g) OSŘ, které je součástí dražební vyhlášky a jehož podstatou je, že při rozvrhu podstaty se mohou věřitelé domáhat uspokojení pohledávek zajištěných zadržovacím právem, jestliže je přihlásí nejpozději do zahájení dražby, jestliže v přihlášce uvedou výši pohledávky a jejího příslušenství a prokážou-li je příslušnými listinami. Dojde-li k prodeji movité věci, která byla předmětem zadržovacího práva, vyplatí soud výtěžek zpeněžení přednostně věřiteli, jehož

---

⁷⁹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 65

pohledávka byla zajištěna zadržovacím právem.⁸⁰ Výjimečně může retenční právo vylučovat exekuci, pokud by se zadržená movitá věc dostala ze zadržení věřitele v důsledku protiprávního jednání, a nato by věc stihla exekuce.⁸¹ Věřitel má právo mít řádně zadrženou věc u sebe a z toho důvodu by mu svědčila aktivní věcná legitimace pro vylučovací žalobu.

Za obdobných okolností by mohlo být právem nepřipouštějící exekuci i právo zástavní, jestliže se věc dostane z detence zástavního věřitele nebo třetí osoby, které byla zástava odevzdána, následkem protiprávního jednání. V jiných situacích práva zajišťující závazek, a tedy i právo zástavní, exekuci nebrání. Za stejných podmínek jako u zadržovacího práva je zástavní věřitel podle ustanovení § 326 odst. 3 OSŘ povinen vydat movitou věc na výzvu soudu k soupisu. Odchylkou ze zásady, že zajišťovací práva se zpravidla neřadí mezi práva vylučující exekuci, je zastavení nemovitosti nebo podniku, je-li zajištěná pohledávka vyšší než výsledná cena nemovitosti nebo podniku, zástavní věřitel nepožaduje splnění své pohledávky a pořadí pohledávek za povinným nepřipouští, aby z rozdělované podstaty byl uspokojen ještě někdo jiný než zástavní věřitel.

Mezi další práva, která exekuci nevylučují, patří zajišťovací převod práva, postoupení pohledávky, práva odpovídající věcnému břemeni, nájemní práva a předkupní právo.⁸² I když právě institut zajišťovacího převodu práva by podle mého názoru mohl, za podmínky že je převedeno vlastnické právo na věřitele, zahrnovat i aktivní věcnou legitimaci k podání vylučovací žaloby.

Osoby, které užívají objekt postižený exekucí vyklizením na podkladu vlastního práva, a nikoli odvozeného od práva povinného, se mohou dle soudní praxe bránit návrhem na zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ i v případě, že nejsou účastníky exekučního řízení. Zároveň je takové užívací právo k nemovitosti (stavbě, bytu, místnosti) právem nepřipouštějícím exekuci, a tyto osoby jsou tudíž legitimovány k podání vylučovací žaloby.

Vylučovací žaloba se rovněž připouští vůči exekuci zřízením soudcovského zástavního práva podle § 338b a násl. OSŘ.

---

⁸⁰ viz § 331a odst. 1 OSŘ

⁸¹ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2221

⁸² DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2222

2.1.5 Práva nepřipouštějící exekuci podle § 267 odst. 2 a 3 OSŘ

Ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ upravuje vylučovací žalobu, pomocí níž manžel povinného uplatňuje svá práva k majetku, který patří do společného jmění manželů nebo který se pro účely nařízení exekuce považuje za majetek zahrnutý do společného jmění manželů, pokud vylučují použití postiženého majetku k úhradě věřiteli pohledávky.

Mezi důvody pro vyloučení konkrétního majetku z exekuce ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ řadí:

1. skutečnost, že vymáhaná pohledávka vznikla už před uzavřením manželství,
2. skutečnost, že vymáhaná pohledávka sice vznikla za trvání manželství, ale pouze povinnému při používání majetku, který podle smlouvy o zúžení zákonného rozsahu společného jmění manželů nebo podle smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství nepatřil do společného jmění manželů, a to za podmínky, že dané smlouvy byly uzavřeny a nabyly účinnosti před vznikem vymáhané pohledávky a zároveň že v době vzniku vymáhané pohledávky byl oprávněný seznámen s jejich obsahem, nebo
3. skutečnost, že vymáhaná pohledávka sice vznikla za trvání manželství, ale pouze povinnému při používání majetku, který náležel výhradně jemu, jelikož jej nabyt před vznikem manželství, darem, za majetek náležející do jeho výlučného vlastnictví nebo podle předpisů o restituci majetku, který vlastnil před uzavřením manželství nebo který mu byl vydán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo slouží podle své povahy jen jeho osobní potřebě.

Uvedený výčet důvodů je taxativní, a nepřipouští tak vyloučení majetku patřícího do společného jmění manželů ve smyslu § 262a odst. 1 OSŘ z exekuce, pokud jsou vymáhanou pohledávku povinni uhradit oba manželé jako dlužníci in solidum, pokud oprávněnému nebyl znám v okamžiku vzniku vymáhané pohledávky obsah smlouvy (příp. rozhodnutí soudu⁸³) o zúžení zákonného rozsahu společného jmění manželů či obsah smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění manželů ke dni zániku manželství⁸⁴, nebo pokud daná pohledávka vznikla až za trvání manželství jen povinnému při používání toho majetku, který fakticky tvořil součást společného jmění

---

⁸³ viz § 148 ObčZ

⁸⁴ viz § 143a ObčZ

manželů.⁸⁵ Jako důvod k vyloučení majetku z exekuce nemůže sloužit ani skutečnost, že vymáhaná pohledávka vznikla tím, že se povinný bez souhlasu manžela zavázal k plnění, které přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů.⁸⁶

Určitou nevýhodu postavení manžela povinného s sebou nese fakt, že z důvodu projednávání vylučovací žaloby v rámci sporného řízení manžel povinného má důkazní povinnost a k vyloučení majetku z výše uvedených důvodů musí unést důkazní břemeno.

Manžel povinného může k vyloučení majetku z exekuce podle bodu 3. (viz výše) použít i vylučovací žalobu podle ustanovení § 267 odst. 1 OSŘ, přičemž bude v postavení třetí osoby. Podle ustanovení § 150 odst. 2 ObčZ nesmí být dohodou manželů, příp. rozhodnutím soudu, o vypořádání společného jmění dotčena práva věřitelů, tudíž hodnoty získané na základě uvedené dohody nejsou s to být vyloučeny z exekuce, vznikla-li věřitelova pohledávka před uzavřením předmětné dohody. K uvedenému poznamenal Nejvyšší soud ČR toto: „*Zda byl jiné osobě znám obsah smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů (§ 143a odst. 4 obč. zák.), zkoumá soud ke dni vzniku vymáhané pohledávky. Okolnost, že jiná osoba obsah takové smlouvy znala či mohla znát v době zahájení vykonávacího řízení, není významná.*“

Pozměňovacím návrhem ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR k již zmíněné novele zák. č. 396/2012 Sb. došlo k určitým změnám v poměrně komplikované problematice vymáhání pohledávek vůči manželům. Novela zejména rozvíjí možnosti vydobytí závazku, který vznikl oběma manželům za trvání manželství. Ustanovení § 262a odst. 3 OSŘ stanoví, že exekuci lze vést též srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, příkázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, příkázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného, což dosud možné nebylo. Manžel povinného se nově jako účastník exekučního řízení podle ustanovení § 255 odst. 3 OSŘ bude moci v případě postihu své mzdy, účtu, pohledávky nebo jiného práva bránit pomocí návrhu na zastavení exekuce.⁸⁷ Novela nakonec také

---

⁸⁵ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2223

⁸⁶ viz § 143 odst. 1 písm. b) in fine ObčZ

⁸⁷ viz § 55 EŘ

výslovně uložila povinnost soudním exekutorům rozlišovat, zda majetek skutečně náleží do společného jmění manželů a zda nebyl rozsah společného jmění manželů smlouvou změněn, a činit adekvátní závěry o postihu majetku manželů i bez návrhu. Soudní exekutor už nemůže vycházet ze zákonné vyvratitelné domněnky v rámci ustanovení § 144 ObčZ, tj. že se má za to, že majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů, ale musí se řídit tím, co v řízení vyšlo najevo (§ 42 odst. 3 EŘ).⁸⁸

2.1.6 Projednání vylučovací žaloby

Hlavně v starší odborné literatuře nalézáme názory⁸⁹, že z pouhého názvu vylučovací žaloby nelze vyvozovat závěr, že by její petit měl směřovat k vyloučení věci z exekuce. Takový závěr by prý nebyl správný, a to proto, že ustanovení § 267 OSŘ o vylučovací žalobě je nutno vykládat v souladu s ustanovením § 268 odst. 1 písm. f), které stanoví, že exekuce bude zastavena, jestliže „*bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí*“. Z uvedeného lze usuzovat, že předmětem sporu tedy je relativní nepřípustnost exekuce a třetí osoba se dikcí žalobního petitu musí domáhat výroku o nepřípustnosti exekuce. Navrhne-li oprávněný, aby věc byla vyloučena z exekuce, měl by soud sám upravit výrok rozsudku tak, že exekuce postihující danou věc je nepřípustná. Až teprve tehdy, kdy soud vysloví nepřípustnost exekuce ve vztahu ke sporné věci, vyloučí soud danou věc z exekuce tak, že zastaví exekuci podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ. Právní mocí usnesení o zastavení exekuce je věc konečně vyloučena.⁹⁰

Jiní autoři⁹¹ naopak v současnosti vyházejí z čistě jazykového výkladu ustanovení § 267 odst. 1 OSŘ, podle kterého by měl žalobní návrh jednoduše směřovat

---

⁸⁸ KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D. Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1, s. 1

⁸⁹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 67

MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 120

⁹⁰ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 169-170

⁹¹ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 486

DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2220

na vyloučení věci z exekuce. Za pravdu jim dává i soudní praxe, která se převážně kloní k druhému z prezentovaných postojů.

Právní teorie se shoduje na tom, že vylučovací žaloba je procesní žalobou konstitutivní, tedy podobně jako žaloba opoziční a impugnační. Subjektivní právo hmotné žalobce k věci, která má být z exekuce vyloučena, je jenom žalobním důvodem, o němž soud rozhoduje jako o předběžné otázce. Takové soudní rozhodnutí se týká výlučně dané exekuce a nepřesahuje její rámec, není tudíž autoritativně rozhodnuto o hmotném právu. A contrario z toho plyne, že soudní rozhodnutí o hmotném právu (např. o určovací žalobě na určení vlastnictví) není schopno nahradit rozsudek o nepřípustnosti exekuce a nelze podle něj zastavit exekuci podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h). Takový rozsudek by se mohl pouze uplatnit pro rozhodnutí prejudiciální otázky v rámci vylučovacího sporu, a to ještě za podmínky, že šlo o spor mezi stejnými účastníky a nezměnili se mezitím poměry.⁹² Jelikož má vylučovací žaloba procesní povahu, nelze se vedle výroku o nepřípustnosti exekuce domáhat rovněž hmotně-právního výroku, totiž že je vlastníkem věci stížené exekucí, ani se nelze domáhat jejího vydání na oprávněném. Příčinou je fakt, že věc třetí osoby nezadržuje oprávněný, jelikož zásah do vlastnického práva pochází od exekučního orgánu.⁹³

Vylučovací žaloba jako žaloba exekuční může být podána a projednávána jen za trvání exekuce samotné. Došlo-li k zastavení exekuce předtím, než bylo rozhodnuto o vylučovací žalobě, je nutné, aby byla žaloba vzata zpět a řízení následně zastaveno. Jinak by bylo třeba žalobu zamítnout jako nedůvodnou.⁹⁴ Jestliže dojde k situaci, kdy byla věc již v exekuci zpeněžena, a výtěžek z prodeje byl vydán oprávněnému, je přípustné, aby žalobce změnil žalobní návrh tak, že se domáhá vydání výtěžku na oprávněném. Za těchto podmínek by již nešlo o spor exekuční, ten by se transformoval na spor hmotně-právní, na spor z neoprávněného majetkového prospěchu.

Vyvstává otázka, zda, dojde-li k zamítnutí vylučovací žaloby, má třetí osoba ještě právo žádat na oprávněném vydání výtěžku z prodeje exekvované věci. Je třeba se

---

⁹² FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 68

⁹³ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 121

⁹⁴ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 170

přiklonit k odpovědi, že takové právo má, jelikož zamítnutí žaloby vylučovací nijak nerozhodlo o hmotném právu této třetí osoby.⁹⁵

Spor o to, zda má vylučovací žaloba povahu žaloby určovací či nikoli, vyvolává v právní teorii nejednotné názory. Drápal se omezuje pouze na tvrzení, že excindační žaloba je v povaze žalobou určovací, „naléhavý právní zájem se však u ní netvrdí, a tedy ani neprokazuje“.⁹⁶ K uvedenému názoru se připojuje i Schelleová⁹⁷ a dalším zastáncem vylučovací žaloby jako žaloby na určení je Mruzek⁹⁸, který vylučovací žalobu řadí mezi žaloby vlastnické. Určovací žalobou se žalobce domáhá pozitivního určení svého práva k věci. Osobně se přikláním spíše k názoru Macura a Winterové, že vylučovací žalobu nelze považovat za žalobu určovací.⁹⁹ O žalobu na určení nejde z toho důvodu, že vlastnické či jiné právo tvrzené žalobcem si soud posoudí jako prejudiciální otázku, a také proto, že nepředpokládá důkaz naléhavého právního zájmu žalobce ve vztahu k jejímu projednání.

Rozhodnutí o vylučovací žalobě patří do výlučné pravomoci soudu, přičemž nezáleží na základě, jakého exekučního titulu byla exekuce povolena. Vylučovací žaloba je projednávána v řízení sporném podle části třetí OSŘ a věcně příslušným je okresní soud. Místní příslušnost náleží podle ustanovení § 88 písm. o) OSŘ (ve spojení s ustanovením § 252 OSŘ) okresnímu soudu, u kterého je prováděna exekuce, příp. podle § 45 odst. 2 EŘ je místně příslušným soud, v jehož obvodu má bydliště povinný, je-li fyzickou osobou nebo sídlo, je-li právnickou osobou, nebo majetek, pokud nemá bydliště nebo sídlo v České republice.

Do té doby, než bude o vylučovací žalobě rozhodnuto, je možno exekuci odložit podle § 266 odst. 2 OSŘ. Podle ustanovení § 68 odst. 4 EŘ nelze věci v exekuci sepsané prodat. Zahájením řízení o vylučovací žalobě vzniká překážka věci zahájené (litis pendentis), pokud jde o tutéž věc a dané exekuční řízení. Jestliže by byla stejná věc postihnuta i v exekuci jiné, musela by třetí osoba podat novou vylučovací žalobu.

---

⁹⁵ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 68-69

⁹⁶ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2220

⁹⁷ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 819

⁹⁸ MRUZEK, K. Některé určovací žaloby vlastnictví. *Právní praxe*. 1996, č. 2, s. 78-81

⁹⁹ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 121

WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 486

Pro náklady řízení z vylučovacích sporů platí obecná ustanovení §137 až § 151a OSŘ. Soud posuzuje náhradu nákladů v souladu se zásadou úspěchu stran ve věci. Soud by měl ale současně vzít v úvahu, že oprávněný je způsobilý vyvolat příčinu k podání žaloby až v momentě, kdy lze poznat, že věc nepatří do majetku povinného a naopak je v oprávněné dispozici třetí osoby.

2.2 Spory odporové

§ 267a OSŘ:

(1) Návrhem podle třetí části je třeba uplatnit vůči věřiteli popření pravosti, výše, skupiny nebo pořadí některé z pohledávek přihlášených k rozvrhu výtěžku nebo jinak uspokojovaných při výkonu rozhodnutí tam, kde byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky nebo jiných práv anebo prodejem movitých věcí, nemovitostí a podniku. Nejde-li o věc patřící do pravomoci soudu (§ 7 odst. 1), rozhodne o pravosti nebo výši pohledávky příslušný správní nebo jiný orgán.

(2) Rozhodnutí o návrhu podle odstavce 1 je účinné proti všem oprávněným, proti jiným věřitelům povinného, kteří se účastní řízení o výkon rozhodnutí, a proti povinnému.

2.2.1 Pojem a účel odporové žaloby

V průběhu exekuce často dochází ke střetu několika pohledávek, které mají být uspokojeny z výtěžku dané exekuce. Zejména se jedná o pohledávky uplatňované několika různými oprávněnými, kteří tak hájí svá práva a vůči sobě navzájem tudíž mají konkurenční postavení. Naopak povinný má objektivně vzato přirozený zájem na tom, aby z hodnot postižených exekucí, byly uspokojeny pouze ty pohledávky, které jsou pravé, v řádné výši, v příslušné skupině a ve stanoveném pořadí.

Jelikož z výtěžku z exekuce často není možné uspokojit všechny, kdo požadují uspokojení svých pohledávek za dlužníkem, a jelikož se svého podílu na výnosu z exekuce domáhají i ti, kteří reálně už pohledávku za povinným nemají, vznikají mezi oprávněnými, jinými dlužníkovými věřiteli a povinným vzájemné spory o rozdělení výnosu z exekuce. Vyřešení takového sporu je pak předpokladem pro ukončení exekučního řízení.

Odporové, nebo také odporovací, žaloby se opírají o ustanovení § 267a OSŘ (a analogicky § 52 odst. 1 EŘ), které komplexně nezodpovídá všechny otázky, které v této souvislosti vznikají a které se tak ocitají ve středu zájmu právní teorie. Odporové spory jsou o to složitější, že probíhají během rozvrhového řízení, které je charakteristické větším množstvím subjektů. Účelem odporové žaloby je, aby oprávněný nebo povinný měl možnost uplatnit své výhrady vůči pravosti (tj. existenci), výši, příslušnosti do skupiny nebo pořadí pohledávky.¹⁰⁰ Smyslem odporové žaloby je tudíž vyřešit spor mezi oprávněnými, dalšími věřiteli dlužníka účastnících se exekuce, a popřípadě povinným o to, které pohledávky, v jaké výši, v jaké skupině nebo v jakém pořadí mají být uspokojeny při rozvrhovém řízení z výtěžku získaného ze zpeněžení exekvovaného majetku.

Práva jednotlivých věřitelů jsou založena na vztazích hmotného práva, jejichž obsah či existenci může povinný popírat, kdežto práva vymáhaná v exekučním řízení oprávněným jsou podložena exekučním titulem, a ty může povinný popírat jen na podkladu skutečností, které nastaly až po vzniku exekučního titulu. Mezi oprávněným a povinným je vztah judikátní, tzn. autoritativně stanovené právo oprávněného na plnění. Právní povaha vzájemných vztahů mezi oprávněným na jedné straně a věřiteli na druhé je poněkud odlišná. Věřitelé nebyli účastníky řízení, ve kterém byl exekuční titul vydán, a proto pro ně není jeho obsah závazný. Lze tudíž připustit, že mohou sporovat pravost jednotlivých pohledávek, stejně jako její výši či pořadí.¹⁰¹

Odporová žaloba se svojí povahou řadí mezi žaloby na určení, a to aniž by žalobce byl nucen prokazovat naléhavý právní zájem. Podmínkou je, aby žalobní petit obsahoval přesné určení pohledávky, vůči níž se odpor podává, a čeho se žalobce domáhá. Směřuje-li odpor vůči pravosti pohledávky, je potřeba se domáhat, že tu taková pohledávka není. Pokud ale žalobce sporuje výši, pořadí nebo zařazení pohledávky do skupiny, musí se domáhat určení toho, jaká je skutečná výše pohledávky, do které skupiny by měla být správně zařazena nebo jaké pořadí jí náleží. Formulace žalobního petitu jako negativního by nebyla přípustná.¹⁰²

---

¹⁰⁰ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 488

¹⁰¹ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 122

¹⁰² DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2231

2.2.2 Legitimace k odporové žalobě

Jde-li o legitimaci k odporové žalobě, je potřeba nejprve uvážit legitimaci k řízení spornému. Zde rozlišujeme dva typy legitimace - procesní a materiální. Procesní legitimace se chápe jako právo být účastníkem řízení ve smyslu práva petičního, tj. možnost domáhat se ochrany svých práv u soudu. Na druhou stranu materiální legitimací se rozumí stav, který vyplývá z práva, o jehož ochranu ve sporu jde. Materiální legitimace je buď aktivní, nebo pasivní. Principem je, že stát poskytuje právní ochranu jen právům, na kterých má žalobce právní zájem. Druhým principem je, že v exekuci má právo na uspokojení jen ten, kdo uplatňuje skutečně existující právo.¹⁰³

Z výše uvedených principů zjistíme, že věcnou legitimaci k odporové žalobě může mít jen účastník rozvrhového řízení, o jehož právech a povinnostech má být v rozvrhovém řízení jednáno. Z těchto účastníků mají aktivní věcnou legitimaci jen ti oprávnění či jiní věřitelé, kteří by mohli být z výtěžku z exekuce vůbec uspokojeni. Z tohoto pohledu věcnou legitimaci nebude mít ten, na koho by se z výtěžku už nedostalo, i kdyby popírané právo dodatečně odpadlo. Řešení odporové žaloby o spornosti pohledávky, která nemůže být exekucí uspokojena ani zčásti, by bylo vysoce procesně neekonomické. Za věřitele se považuje nejen ten, kdo má pohledávku vůči povinnému, ale i ten, komu pohledávka vznikla až během exekučního řízení (tj. i vydražitel podle ustanovení § 338zf OSŘ)¹⁰⁴. Aktivně legitimován je při exekuci prodejem podniku, nemovitostí a věcí movitých samozřejmě i povinný, který má právní zájem na tom, aby výtěžek z exekuce byl vydán jen tomu, kdo má na uspokojení právo.

Pasivně legitimován je pak oprávněný nebo jiný věřitel, proti jehož pohledávce byl odpor uplatněn nebo jehož pohledávka se stala spornou. Pasivní legitimace povinného v odporovém sporu nepřichází v úvahu, jelikož v rozvrhovém řízení lze popírat pouze pohledávky, které mají být v rozvrhovém řízení uspokojeny. Z povahy věci vyplývá, že povinný takovou pohledávku sám proti sobě mít nemůže.¹⁰⁵

---

¹⁰³ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 73

¹⁰⁴ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2231

¹⁰⁵ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 123

V relaci k odporové žalobě nám vyvstává otázka, zda má povinný právo odporovat pohledávce odporovou žalobou nebo má využít žalobu opoziční podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ. Za situace, kdy povinný ještě před prodejem předmětu exekuce podal návrh podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, by následný odporový spor byl již nadbytečný. Naopak, pokud zmíněný návrh povinný nepodal a řízení se dostalo až do stádia rozvrhu výtěžku, nelze již opoziční návrh dle díkce ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ uplatnit. Rovněž nepřipustný by byl návrh dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, protože by jím povinný nenapadal ani pravost, ani výši pohledávky.¹⁰⁶

2.2.3 Práva uplatňovaná odporovou žalobou

Odporovou žalobou je zpravidla možné uplatnit práva ve vztahu k jakékoli exekuci, kterou se vymáhá peněžité plnění.¹⁰⁷ Ustanovení § 267a odst. 1 výslovně uvádí exekuci příkázáním pohledávky nebo jiných práv, prodejem movitých věcí, nemovitostí a podniku, i srážkami ze mzdy. Jedinou výjimku tvoří exekuce spočívající ve zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitosti, jež má povahu zajištění vymáhané pohledávky. Provedení rozvrhu výtěžku tak v tomto případě nepřichází v úvahu a ustanovení o odporové žalobě se na soudcovské zástavní právo nepoužije.¹⁰⁸

Jak již bylo uvedeno výše, odporovou žalobou lze popřít pravost, výši, skupinu nebo pořadí pohledávky, která byl k rozvrhu přihlášena nebo která má být jinak v exekuci uspokojena (tj. pohledávka sice nepřihlášená, ale příslušející oprávněnému, pro kterého byla exekuce nařízena). Popírání pravosti, výše a pořadí se zakládá výhradně na stavu podle hmotného práva. Pořadí pohledávky lze popírat, jen pokud by jejím nesprávným zařazením byl oprávněný nebo jiný věřitel poškozen.¹⁰⁹

Pod pojmem popření pravosti pohledávky rozumíme popření jejího základu. Popřením pravosti popírající poukazuje na to, že pohledávka buď vůbec nevznikla, nebo sice vznikla, ale už opět zanikla, či že je promlčená.

---

¹⁰⁶ blíže FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 75

a MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 124

¹⁰⁷ viz § 258 odst. 1 OSŘ

¹⁰⁸ viz § 338e odst. 1 OSŘ

¹⁰⁹ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 123

Námitkou vůči výši pohledávky se poukazuje na to, že základ přezkoumávané pohledávky je sice dán, avšak ne v takové výši, jak je uváděna oprávněným nebo jiným věřitelem, kteří se v exekučním řízení domáhají jejího uspokojení. Příznačným pro popírání výše pohledávky je uznání jejího základu popírajícím a tvrzení, že pohledávka v tvrzené výši nevznikla (tj. byla od jejího vzniku nižší), nebo už její určitá část zanikla (např. že byla splněna) nebo že je zčásti promlčena.

Pohledávky přihlašované v exekučním řízení vedeném proti nemovitosti či podniku se řadí do jednotlivých skupin podle ustanovení § 337c OSŘ a ustanovení § 338ze OSŘ. Mluvíme-li tedy o popření skupiny, do které je pohledávka zařazena, má se tím na mysli, že popírající se domáhá toho, aby byla přihlášená pohledávka uspokojena ve skupině jiné.

Jestliže je popíráno pořadí pohledávky, rozumí se tím námitka popírajícího, že vymáhaná pohledávka by měla mít v exekučním řízení jiné (zpravidla pozdější) pořadí dle rozhodných hledisek, než jaké uvádí oprávněný či jiní věřitelé.

Při uplatnění odporové žaloby je třeba věnovat pozornost tomu, že nestačí, aby se popírající omezil pouze na tvrzení, že nesouhlasí s výší, zařazením do skupiny či s pořadím pohledávky, nýbrž je nutné uvést i tvrzení, jaká je dle mínění popírajícího skutečná výše pohledávky, do jaké skupiny má být fakticky zařazena nebo jakého pořadí se má pohledávce v rozvrhovém řízení dostat. Odporová žaloba, která by neobsahovala uvedené údaje, by musela být soudem považována za vadnou (imperfektní), a jako taková by s sebou nemohla nést zamýšlené procesní účinky. Zmíněné údaje jsou pro odporovou žalobu esenciální i pro účely stanovení výše, skupiny a pořadí v důsledku úspěšného popření pohledávky.¹¹⁰

Na odporovou žalobu, kterou je popírána pohledávka, se jako na procesní úkon uplatní ustanovení OSŘ o úkonech účastníků. Zejména se tak uplatní ustanovení § 41 odst. 2 OSŘ, podle kterého soud posuzuje úkon podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen. Co se týče vad odporové žaloby, bude si soud počínat v souladu s ustanovením § 43 OSŘ tak, že vyzve účastníka k nápravě a současně ho poučí, že nebude-li vada odstraněna a bude bránit projednání věci, soud k žalobě nepřihlédne.

Popření výše pohledávky lze učinit taktéž jako procení úkon eventuální, kdy je nejprve popřena pravost a pro případ, že takové popření neshledá soud důvodným, je

---

¹¹⁰ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2229-2230

popřena i výše pohledávky. Dle ustanovení § 41a odst. 2 OSŘ však nelze vázat popření pohledávky na splnění podmínky, k takovému procesnímu úkonu by se nepřihlíželo.¹¹¹

Popírat v odporovém sporu lze jak pohledávky judikované, tj. přiznané vykonatelným rozhodnutím soudu, pohledávky z jiného exekučního titulu, tak i pohledávky zajištěné zástavním právem. Tím se dostáváme k rozdílné povaze popíraných pohledávek. Pravomocné rozhodnutí soudu, jímž byla věřiteli přiznána pohledávka za povinným, je závazné zpravidla toliko jen pro účastníky daného řízení. Proto vyvstane-li odporový spor mezi věřiteli, jejichž právní vztahy byly závazně upraveny výhradně vůči povinnému, a nikoli už mezi nimi navzájem, je třeba si uvědomit, že právní poměr mezi těmito účastníky rozvrhového řízení je vždy právním poměrem procesním, resp. exekučním.¹¹² Obsahem takového vztahu je ochrana subjektivního práva na uspokojení. Popírá-li tedy některý z věřitelů pohledávku jiného věřitele, může uplatnit námitku vůči pravosti nebo výši pohledávky, aniž by byl jakkoli omezen pravomocným rozhodnutím, kterým byla taková pohledávka přiznána. Oproti tomu pokud v odporovém sporu popírá pohledávku oprávněného povinný, pak je pro něj tato pohledávka stanovena judikátně - vykonatelně. Povinný v tomto případě může popírat pouze existenci dané pohledávky nebo její výši z těch důvodů, které vznikly až po vydání exekučního titulu (zcela nebo zčásti zanikla).

Pravomocné soudní rozhodnutí ani jiný exekuční titul závazně neupravuje zařazení pohledávky do určité skupiny nebo její pořadí, věřitelé a povinný se tudíž mohou bez omezení domáhat popření její pravosti či výše. Stejně pravidlo se uplatní i na pohledávku, která není podložena exekučním titulem, ale spočívá na zajištění zástavním právem. S cílem vyloučení takové pohledávky z exekuce lze namítat jak její pravost, tak i prokazovat, že reálně zástavním právem zajištěna není, čímž by bylo důvodně zpochybněno její zařazení do konkrétní skupiny zajištěných pohledávek.¹¹³

---

¹¹¹ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2230

¹¹² blíže FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 74-75

¹¹³ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2231

2.2.4 Projednání odporové žaloby

Pravomoc soudu k projednání odporové žaloby je dána tehdy, týká-li se popření pravosti nebo výše pohledávky, o které jsou ve věci samé oprávněny rozhodovat soudy.¹¹⁴ Je-li k rozhodování o přiznání vymáhané pohledávky dána pravomoc jiného orgánu, např. orgánů správních, budou tyto orgány rozhodovat rovněž o popření její pravosti a výše.¹¹⁵ Pro rozhodnutí ve sporu o popření skupiny či pořadí pohledávky je dána vždy pravomoc soudu.

Odporová žaloba se jako incidenční spor projednává ve sporném řízení podle části třetí OSŘ. Věcně příslušným je okresní soud a místní příslušnost je dána podle ustanovení § 88 písm. o) OSŘ okresnímu soudu, u něhož je prováděna exekuce.

Odporovou žalobu podává především oprávněný nebo věřitel proti jinému oprávněnému nebo věřiteli. Tím popírá právní vztah mezi oprávněným či věřitelem na jedné straně a povinným na straně druhé. Během projednávání kontradiktorního sporu o odporové žalobě může nastat zajímavá situace, která je příznačná pouze pro odporové spory, kdy soud nepřezkoumává pouze správnost exekučního titulu z hlediska formálního, ale také po stránce obsahové, tj. jeho věcnou správnost. Výsledek onoho přezkoumání pravosti či výše pohledávky však soud nevysloví v samotném výroku rozhodnutí, ale až v jeho odůvodnění, kde vysvětlí, z jakého důvodu bude nebo nebude pohledávka z výtěžku uspokojena.¹¹⁶

Účinek rozhodnutí o odporové žalobě se vztahuje na všechny oprávněné, jiné věřitele, i povinného, a rozhodnutí je tak pro ně závazné, přestože třeba nebyli účastni daného řízení o odporové žalobě.¹¹⁷

---

¹¹⁴ srov. § 7 odst. 1 OSŘ

¹¹⁵ srov. § 267a odst. 1 in fine OSŘ

¹¹⁶ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 123-124

¹¹⁷ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2232

2.3 Spory poddlužnické

2.3.1 Pojem a účel poddlužnické žaloby

Nemalá část incidenčních sporů je tvořena spory poddlužnickými. Jejich název je odvozen od termínu „poddlužník“, tj. dlužník povinného. Současná právní terminologie OSŘ pojem tzv. poddlužníka (až na výjimku v ustanovení § 320i odst. 2 in fine OSŘ) neobsahuje, avšak v právní teorii je zcela opodstatněný a běžný. Poddlužníkem je osoba, vůči níž má povinný pohledávku. Současným právem bývá často označován různými názvy, jako např. plátce mzdy nebo peněžní ústav.¹¹⁸

Předmětem exekuce jsou nejen movité a nemovité věci, ale i pohledávky nebo jiná majetková práva povinného, přičemž zákon stanoví, za jakých podmínek a jakým způsobem lze tato práva postihovat exekucí. Z toho důvodu exekuční právo obsahuje možnost uložení nepřímých opatření v podobě určitých příkazů a zákazů, které směřují vůči povinnému a v souvislosti s poddlužnickými spory zejména vůči třetím osobám, které mají dle tvrzení oprávněného povinnost poskytnout plnění povinnému. Těmto třetím osobám, které lze souhrnně nazvat poddlužníky, je stanovena povinnost, aby povinnému, jakožto svému věřiteli, neplnily svůj dluh a namísto toho ho přímo poskytly oprávněnému, jakmile nařízení exekuce nabude právní moci.¹¹⁹ Zákaz výplaty pohledávky povinnému uložený při exekuci poddlužníkovi se v právní teorii označuje jako tzv. arrestatorium. Krom arrestatoria jsou dle zákona ukládány i další povinnosti, jako např. plátcí mzdy, aby prováděl srážky ze mzdy a posléze je vyplácel oprávněnému podle ustanovení § 282 OSŘ a dále plnil zákonné povinnosti dle ustanovení § 294 a § 295 OSŘ při změně plátce mzdy nebo peněžnímu ústavu, aby neprováděl na dlužníkovy prostředky na účtu jakákoli započtení ani s nimi jinak nenakládal a aby z nich následně vyplatil oprávněnému jeho pohledávku podle ustanovení § 304 a § 307 OSŘ.¹²⁰

Podmínkou pro uložení takových opatření je existence a dospělost exekvované pohledávky. U pohledávek a jiných majetkových práv nemůže zákon vycházet z domněnky, že doopravdy existují, a soud tudíž nemůže sám v exekuci vydat příkaz, aby

---

¹¹⁸ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 487

¹¹⁹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 81

¹²⁰ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 487

poddlužník něco oprávněnému plnil. Je na oprávněném, aby právo povinného předepsaným způsobem uplatnil či jinak dosáhl jeho nuceného uskutečnění. Z těchto důvodů zde vznikají složité exekučně-právní vztahy.

Základním exekučním poměrem je při exekuci na pohledávku nebo jiné majtkové právo základním právem oprávněného žádat, aby povinný strpěl nucené vymožení práva oprávněného tak, že nebude v průběhu exekuce disponovat s pohledávkou a že po právní moci nařízení exekuce strpí uspokojení oprávněného z této pohledávky. Povinnost poddlužníka zadržet částku odpovídající pohledávce oprávněného a nevyplácet ji vzniká doručením usnesení o nařízení exekuce¹²¹. Okamžikem doručení usnesení o nařízení exekuce povinnému vzniká zvláštní procesní právo vůči poddlužníkovi, aby zajistil uspokojení vymáhané pohledávky. Toto právo oprávněného není vlastním právem hmotným, nýbrž právem procesním a zde právem exekučním. Takové procesní právo je v právní teorii označováno jako tzv. úkojné právo.

Úkojné právo, jeho vznik, obsah, i trvání je vázáno na podmínky stanovené exekučním právem a jako takové má povahu práva absolutního závazného erga omnes, tj. působícího proti všem, i vůči soudu. Poddlužník je povinen zadržet příslušnou částku pohledávky či jiného majtkového práva a postupovat tak proti komukoli, kdo by si nárokoval plnění z dané pohledávky, či jiného majtkového práva.¹²²

V exekuci na pohledávku nebo jiné majtkové právo rozeznáváme tři druhy právních poměrů. Za prvé se jedná o právní vztah mezi oprávněným a povinným vzniklý ještě před nařízením exekuce a založený na exekučním titulu. Za druhé je to majtkový právní vztah mezi povinným a poddlužníkem, jehož existence na základě tvrzení oprávněného musí být teprve v exekučním řízení zjištěna. A konečně třetí právní vztah ryze procesní, resp. exekuční povahy vzniká mezi oprávněným, povinným a poddlužníkem okamžikem doručení usnesení o nařízení exekuce.

Právo na realizaci úkojného práva se neshoduje s jeho samotným vznikem, nýbrž právo na uspokojení vymáhaného nároku z pohledávky či jiného majtkového

---

¹²¹ Pojmem „usnesení o nařízení exekuce“ budu pro účely této práce nadále označovat při výkonu rozhodnutí dle OSŘ usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (§ 254 OSŘ) a při exekuci dle EŘ exekuční příkaz (§ 47 EŘ). V souvislosti s novelou EŘ zák. č. 396/2012 Sb. již není pověření exekutora a nařízení exekuce exekučním soudem soudním rozhodnutím a nedoručuje se účastníkům (§ 43a odst. 5 EŘ). Vůči povinnému se účinky generálního inhibitoria vztahují k okamžiku doručení vyznění o zahájení exekuce (§ 44a odst. 1 EŘ). Účinky arrestatoria se pak vztahují k doručení exekučního příkazu, který má podle § 47 odst. 2 EŘ účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle OSŘ.

¹²² MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 126

práva vzniká až vyrozuměním poddlužníka soudem, že nařízení exekuce nabylo právní moci podle ustanovení § 283 a § 314 OSŘ. Tímto okamžikem se přenáší právo uplatňovat pohledávku vlastním jménem na oprávněného, čímž dochází k přesunu aktivní věcné legitimize z povinného na oprávněného. Mezitím ale hmotně-právní vztah povinného a poddlužníka zůstává zachován, jelikož k zániku pohledávky oprávněného dochází až skutečným poddlužníkovým zaplacením, a nikoli jen příkázáním pohledávky exekučním soudem.

Přesun aktivní věcné legitimize se pokouší právní nauka vysvětlit jako soudní postup pohledávky, tzv. *cessio iudicaria*. K hmotně-právní změně v osobě věřitele jen v důsledku zásahu soudu ale nedochází, oprávněný nevstupuje do hmotně-právního postavení namísto povinného. Oprávněnému pouze náleží oprávnění v rozsahu exekuce domáhat se na poddlužníkovi toho, co má plnit povinnému. Exekuční právo tak štěpí legitimize na aktivní legitimize formální oprávněného a aktivní legitimize materiální, která zůstává zachována povinnému. Pohledávka po vyrozumění poddlužníka soudem zůstává materiálně ve jmění povinného, ten s ní ale nemůže nijak disponovat.¹²³ Pravomocným zastavením exekuce by povinný ze zákona opět nabyl právo uplatnit svoji pohledávku vůči poddlužníkovi.

Poddlužníkův dispoziční úkon s pohledávkou, ke kterému došlo až po doručení usnesení o nařízení exekuce, by byl z hlediska hmotného práva neplatný. Jinak by tomu bylo, pokud by poddlužník plnění poskytl povinnému ještě před tím, než mu bylo usnesení doručeno, pak by se svého závazku vůči povinnému zprostil, jelikož v té chvíli ještě oprávněnému nevzniklo úkojné právo.

Pokud po vyrozumění poddlužníka soudem, že usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci, poddlužník dobrovolně nesplní svoji povinnost oprávněnému, je na oprávněném, aby se vlastním jménem domáhal zaplacení pohledávky poddlužnickou žalobou.¹²⁴

---

¹²³ blíže FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 83-84

¹²⁴ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 127

2.3.2 Legitimace k poddlužnické žalobě a její projednání

Jelikož mezi oprávněným a poddlužníkem není žádný vztah hmotně-právní povahy, bylo by pro oprávněného velmi obtížné vymáhat na poddlužníkovi to, co mu v důsledku poddlužníkovy protiprávního jednání ušlo. Proto je postavení oprávněného podpořeno aktivní legitimací k podání poddlužnické žaloby. Legitimaci pasivní zásadně jako žalovaný nese poddlužník. V žalobním návrhu se žalobce domáhá, aby mu žalovaný zaplatil částku, která koresponduje jeho exekučně vymáhané pohledávce.¹²⁵

Jako vedlejší účastník může v poddlužnickém sporu vystupovat povinný, a to buď na straně žalobce, nebo povinného, podle toho, na vítězství koho má právní zájem. Ustanovení § 315 odst. 2 OSŘ přitom stanoví povinnost tzv. litis denunciace neboli opovězení rozepře, tj. povinnost oprávněného oznámit povinnému prostřednictvím soudu, že uplatňuje pohledávku vůči poddlužníkovi soudní cestou. Pokud by takto oprávněný neumožnil povinnému zúčastnit se poddlužnického sporu, odpovídal by povinnému objektivně za případnou škodu, která by mu tím vznikla. Právní moc soudního rozhodnutí o poddlužnické žalobě se vztahuje i na subjekt povinného.

Vůči případné cesi exekvované pohledávky zaujal Nejvyšší soud ČR tento postoj: „*Byla-li platně postoupena pohledávka oprávněného za povinným vymáhaná výkonem rozhodnutí příkázáním pohledávky, přešla na postupníka i aktivní legitimace k podání žaloby proti dlužníkovi povinného podle § 315 odst. 1 OSŘ ve znění před 1. lednem 2001.*“¹²⁶

Oprávněný v postavení žalobce nesmí nijak disponovat s předmětem poddlužnického sporu (např. uzavřít soudní smír). Smír by bylo možné uzavřít jen za podmínky, že by podle něj bylo poddlužnické žalobě plně vyhověno.¹²⁷ Poddlužník na druhou stranu není oprávněn uplatňovat vůči žalobci jakékoli námitky, které by měl z právního vztahu s oprávněným (např. započtení vzájemné pohledávky), a může uplatňovat pouze ty námitky, které mají původ v exekučně-právním poměru (např. že pohledávku oprávněnému již splatil) nebo ty, které se zakládají na hmotně-právním

---

¹²⁵ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 487

¹²⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 05. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2286/2004

¹²⁷ srov. DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2406

vztahu poddlužníka a povinného (např. že je pohledávka promlčena, že byla již splacena nebo postoupena před vznikem úkojného práva, že vůbec nevznikla, apod.).¹²⁸

Během exekučního řízení lze uplatňovat rozličné druhy poddlužnických žalob. Mohou nastat poddlužnické spory mezi oprávněným a plátcem mzdy podle § 292 OSŘ nebo § 296 odst. 1 OSŘ, spory v souvislosti s příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu dle § 311 OSŘ, s příkázáním jiné peněžité pohledávky dle § 315 odst. 1 OSŘ nebo jiných majetkových práv podle § 320 OSŘ.

2.3.3 Poddlužnická žaloba podle § 292 a § 296 odst. 1 OSŘ

Poddlužnickou žalobou podle § 292 OSŘ se může oprávněný domáhat zaplacení částek, které mu nebyly vyplaceny následkem nesprávného postupu plátce mzdy, pokud plátce mzdy neprovedl srážky řádně a včas, plátce mzdy provedl srážky v menším rozsahu, než vyplývá z § 277 až 280 OSŘ (popř. z dohody oprávněného s povinným podle § 287 OSŘ) plátce mzdy nevyplatil oprávněnému sražené částky bezodkladně po doručení vyznamění, že usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci nebo pokud plátce mzdy nevyplatil bezodkladně sražené částky poté, co dospěly další měsíční částky mzdy a výplatě nebrání žádné překážky. Žalobce přitom musí uvedená porušení povinností plátce mzdy prokázat a stejně tak i to, že kdyby k porušení povinnosti nedošlo, obdržel by vyšší částku, než jakou mu vyplatil plátce mzdy.¹²⁹

Na základě ustanovení § 296 odst. 1 OSŘ se může oprávněný poddlužnickou žalobou domáhat zaplacení částek, které měly být sraženy ze mzdy povinného a zaslány oprávněnému, jestliže k tomu nedošlo, protože nový plátce mzdy si nevyžádal od povinného potvrzení o nařízení exekuce srážkami mzdy od dosavadního plátce mzdy, nový plátce mzdy bezodkladně neoznámil soudu, že byla nařízena exekuce srážkami mzdy, dosavadní plátce mzdy nevydal povinnému potvrzení o nařízení exekuce srážkami mzdy či v něm uvedl nepravdivé údaje, dosavadní plátce mzdy neoznámil soudu, že u něho povinný přestal pracovat, dosavadní plátce mzdy nezaslal soudu vyúčtování sražených a vyplacených částek nebo že dosavadní plátce mzdy neoznámil soudu, pro které pohledávky byla nařízena exekuce srážkami ze mzdy. Předpokladem

---

¹²⁸ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 128

¹²⁹ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2340

pro vznik nároku je porušení povinnosti plátcem mzdy a příčinná souvislost s tím, že sražené částky nebyly vyplaceny oprávněnému. Žalobou lze takto postihnout dosavadního, nebo nového plátce mzdy, nikoli oba současně.¹³⁰

Poddlužnická žaloba je svojí povahou žalobou na plnění¹³¹ a je projednávána podle části třetí OSŘ. Věcně příslušný k projednání poddlužnické žaloby je okresní soud a místní příslušnost náleží obecnému soudu žalovaného, tedy plátce mzdy, popřípadě soudu dle § 87 odst. 1 OSŘ.

2.3.4 Poddlužnická žaloba podle § 311 a § 315 odst. 1 OSŘ

Peněžní ústav má vůči oprávněnému povinnost dodržet, co mu ukládají ustanovení § 304 odst. 1 (tj. arrestatorium), § 304a, § 304b a § 307 až 307b OSŘ. Jestliže poruší uvedené povinnosti a vyplatí oprávněnému méně, je povinen oprávněnému doplatit rozdíl. Toho se oprávněný může domáhat poddlužnickou žalobou podle § 311 OSŘ. Peněžní ústav ale nenesे odpovědnost za to, že na účtu povinného nebyl dostatek peněžních prostředků nutných k uspokojení oprávněného.

Poddlužník nese při exekuci příkázáním jiné pohledávky zodpovědnost, že provedl to, co mu zákon ukládá v § 314a odst. 2 a § 314b odst. 1 a 3 OSŘ. Při nesplnění zákonných povinností se může oprávněný domáhat na poddlužníkovi žalobou podle § 315 odst. 1 OSŘ, aby mu jinou peněžitou pohledávku vyplatil. Zvláštním případem hodným pozornosti je situace, kdy pohledávka má povahu pohledávky judikátní. V tom případě může oprávněný vlastním jménem podat exekuční návrh proti poddlužníkovi k vymožení peněžitého plnění.

2.4 Spory z lepšího práva

2.4.1 Pojem a účel žaloby z lepšího práva

Zvláštní skupinou incidenčních sporů jsou tzv. spory z lepšího práva, jejichž podstatný rys spočívá v tom, že vznikají až po skončení exekuce samotné. Pokud bychom se v OSŘ pokoušeli hledat zmínku o žalobě z lepšího práva, žádnou výslovnou

---

¹³⁰ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2352

¹³¹ srov. § 80 písm. b) OSŘ

úpravu bychom nenalezli. Přesto se její nutná existence dovozuje v právní teorii z principů exekučního práva.

Přestože při exekuci bylo postupováno podle zákona, může nastat situace, kdy výtěžek, eventuelně jeho část, získaný prodejem nebo jiným zpeněžením předmětu exekuce obdrží na úhradu své pohledávky ten, kdo ve srovnání s jinými osobami, které se neúčastnily exekučního řízení, na obdržení výtěžku neměl právo. Za účel žaloby z lepšího práva lze považovat dosažení toho, aby oprávněný, další oprávněný, nebo jiný věřitel vydal výtěžek z exekuce, který obdržel v rámci rozvrhového řízení, jestliže se tak bezdůvodně obohatil na úkor jiného, který měl s ohledem na pravost, výši, skupinu či pořadí pohledávek lepší právo.¹³²

Žaloba z lepšího práva tudíž slouží k právní ochraně třetích osob, které mají k výtěžku z předmětu exekuce z hlediska hmotného práva „lepší“ právo, tj. silnější, než jaké má ten, komu byl výtěžek vyplacen. Zmíněným „lepším“ právem je nadán kupříkladu vlastník věci, který nepodal vylučovací žalobu a jehož věc byla v rámci exekuce zpeněžena a následně byl výnos použit k uspokojení věřitelů povinného, přestože věc ve skutečnosti nepatřila povinnému, a tudíž nebyla způsobilým předmětem exekuce.¹³³ Obdobné platí i u dalších práv, která ve smyslu § 267 OSŘ nepřipouštějí exekuci (viz výše v dílech 2.1.4 a 2.1.5 o vylučovacích sporech). Žalobu z lepšího práva jsou legitimováni podat i věřitelé povinného, kteří své pohledávky neuplatnili v exekučním řízení a kteří s ohledem na pravost, výši, skupinu nebo pořadí svých pohledávek by byly uspokojeni namísto věřitelů, kterým byl výtěžek z exekuce vyplacen.

K žalobě z lepšího práva a jejímu uplatnění v souvislosti s dobrými mravy se Nejvyšší soud ČR vyjádřil takto: *„Jestliže úspěšnému uplatnění žaloby „z lepšího práva“ nebrání předchozí zamítnutí žaloby vylučovací (excindační), a dokonce ani její nepodání, potom samotné opožděné podání vylučovací žaloby (a její následné zamítnutí) nemůže být důvodem pro odepření výkonu práva žalobkyně podat žalobu z lepšího práva s odvoláním na rozpor s dobrými mravy. Stejně tak nemůže být v rozporu s dobrými mravy podání předmětné žaloby z titulu bezdůvodného obohacení, jestliže*

---

¹³² MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 130-131

¹³³ viz stanovisko občanskoprávního kolegia býv. Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 1974, sp. zn. Cpjf 79/72, uveřejněné pod č. 20/1974 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek

žalobkyně má současně k dispozici žalobu proti třetí osobě na náhradu škody, a to proto, že v takových případech je její věcí, jaký prostředek ochrany práv zvolí. Výkon práva, které žalobkyni přísluší, tak nemůže být bez dalšího v rozporu s dobrými mravy podle § 3 odst. 1 ObčZ.¹³⁴

V souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu ČR je základem žaloby z lepšího práva z hlediska hmotného práva nárok z bezdůvodného obohacení, který vznikne, když žalovaný získá na úkor žalobce majetkový prospěch plněním bez právního důvodu. Jakým způsobem bylo postupováno v exekučním řízení není relevantní, protože i kdyby žalovaný obdržel výtěžek exekuce nařízené a provedené v souladu se zákonem, nezakládalo by to právní důvod pro to, aby si dané plnění mohl ponechat. Žalobě z lepšího práva nebude možné vyhovět do té doby, než žalovaný výtěžek exekuce skutečně nabude. Do té doby o bezdůvodném obohacení nelze mluvit, i kdyby se již stalo rozhodnutí, že mu plnění náleží, pravomocným.¹³⁵

Odlišný postoj k žalobě z lepšího práva, který je mně osobně bližší, zaujal Fiala¹³⁶ a Macur¹³⁷, kteří důsledně rozlišují mezi hmotně-právní žalobou o vydání neoprávněného majetkového prospěchu a procesně-právní žalobou z lepšího práva. Podle jejich názoru žaloba z lepšího práva plně stojí na exekučním právu a jako taková má tedy procesní povahu. Její právní důvod je shledáván ve skutečnosti, že pohledávka žalovaného neměla být podle předpisů exekučního práva uspokojena, čímž byla pohledávka žalobce z rozvrhového řízení neprávem vyloučena. Žalobní návrh pak zní na vyplacení částky, která byla žalovanému v rámci rozvrhového řízení neoprávněně přiznána a vyplacena.

Opomenul-li povinný v exekučním řízení uplatnit obranu podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, tedy že po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, mohlo by za této situace na straně oprávněného dojít k bezdůvodnému obohacení, tedy protiprávnímu stavu v rámci hmotně-právního vztahu. Řešením takového protiprávního stavu je hmotně-právní žaloba na vydání neoprávněného majetkového prospěchu (condictio sine causa). Naproti tomu procesní (exekuční) žaloba z lepšího práva nalezne

¹³⁴ viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 01. 2009, sp. zn. 28 Cdo 4531/2008

¹³⁵ KURKA, V.; DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 847

¹³⁶ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 97-99

¹³⁷ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 130-131

uplatnění v případech, v nichž došlo k porušení práva žalovaného tím způsobem, že při sestavování pořadí uspokojovaných pohledávek byla neoprávněně dána přednost jednomu právu před druhým. Aktivní legitimaci by v tomto okamžiku měl oprávněný, nebo jiný věřitel, který tvrdí, že byl neprávem vyloučen z uspokojení svého práva.

2.4.2 Legitimace k žalobě z lepšího práva

Aktivní legitimace je ve sporu z lepšího práva dána třetí osobě, tedy osobě, která nebyla v exekučním řízení oprávněným, příp. dalším oprávněným, ani povinným, a která nebyla účastníkem rozvrhového řízení. Ten, kdo byl účastníkem exekučního řízení, měl a mohl uplatnit svá práva k výtěžku v tomto řízení. Rozhodnutí v exekučním řízení jsou pro účastníka závazná a nemůže se tedy svých nároků domáhat jiným způsobem.

Pasivně legitimovaným je pak ten, jak vyplývá z povahy věci, kdo byl ve sporu na úkor žalobce neprávem uspokojen z dosaženého výtěžku, tj. oprávněný, další oprávněný nebo jiný věřitel.¹³⁸

2.4.3 Projednání žaloby z lepšího práva

Podobně jako žaloba vylučovací je žaloba z lepšího práva projednávána v řízení sporném podle části třetí OSŘ. Žaloba z lepšího práva je žalobou na plnění podle § 80 písm. b) OSŘ. Věcná příslušnost je dána okresnímu soudu a příslušnost místní se řídí ustanovením §84, příp. § 86 a 87 odst. 1 OSŘ.

2.5 Spory opoziční

§ 268 OSŘ:

(1) Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže

[...]

g) po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku;

[...]

---

¹³⁸ KURKA, V.; DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 846

2.5.1 Pojem a účel opoziční žaloby

Spor opoziční můžeme v souladu s českou právní úpravou popsat jako spor o zastavení exekuce z důvodu zániku práva přiznaného exekučním titulem. K zániku vymáhaného práva lze přihlídnout podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ zásadně tehdy, pokud k němu došlo až po vydání rozhodnutí, které sloužilo jako podklad pro exekuci. Skutečnosti, které měly za následek zánik práva a které nastaly již před vydáním titulu, je dle zákona možné uplatňovat pouze v řízení nalézacím předepsaným způsobem. Přičemž není rozhodné, kdy nastala právní moc či vykonatelnost daného rozhodnutí, rozhodná je totiž doba samotného vydání exekučního titulu.¹³⁹ Za výjimku se považuje zánik práva před vydáním rozhodnutí, které bylo přiznáno rozsudkem pro zmeškání (viz § 153a OSŘ). Je-li exekučním titulem notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, lze exekuci zastavit, i když vymáhané právo zaniklo před vyhotovením této listiny.¹⁴⁰

Opoziční spor mezi oprávněným a povinným může soud řešit jen za podmínky, že povinný v souladu se zásadou dispozitivní své právo uplatní, a to řádným návrhem na zastavení exekuce podle § 269 odst. 1 OSŘ pro její nepřipustnost. V tomto případě mluvíme tedy o nepřipustnosti relativní.¹⁴¹ Mezi nejčastější důvody, pro které právo zaniklo, se řadí např. splnění dluhu (mimo rámec exekuce), uplynutí doby nebo započtení vzájemných pohledávek. Exekuční právo musí v souladu se zásadou, že v něm může být uplatněno jen právo skutečně existující, přihlížet ke skutečnostem, které znamenají zánik exekučním titulem stanoveného hmotného práva. Zákon výslovně vylučuje jako důvod pro zastavení exekuce změnu okolností rozhodných pro výši a trvání dávek nebo splátek (viz § 269 odst. 3 OSŘ ve spojení s § 163 odst. 1 OSŘ). Takovou změnu okolností by musel povinný uplatnit zvláštní žalobou v nalézacím řízení a domáhat se tak změny exekučního titulu.¹⁴²

Zastavením exekuce se neruší exekuční titul, ani se neruší rozhodnutí vydaná v dosavadním průběhu exekučního řízení, taktéž se neruší doposud provedené úkony.¹⁴³

¹³⁹ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 171

¹⁴⁰ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2242

¹⁴¹ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 171

¹⁴² FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 101-102

¹⁴³ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 154

2.5.2 Právní povaha opoziční žaloby

V právní teorii převažuje názor, že opoziční žaloba je procesní žalobou konstitutivní, která podstatně mění dosavadní stav řízení a způsobuje, že v exekuci nelze nadále pokračovat. Z toho vyplývá, že soudní rozhodnutí o opoziční žalobě se vztahuje pouze a jenom na konkrétní exekuci, o níž vznikl incidenční spor, a ne na jakoukoli jinou, či dokonce budoucí, exekuci z téhož exekučního titulu.

V dřívější soudní praxi bylo přijímáno hledisko, podle něhož bylo rozhodování soudu o nepřipustnosti exekuce dvoufázové, tzn. že soud nejprve rozhodl o nepřipustnosti exekuce a teprve po právní moci tohoto rozhodnutí vydal i bez návrhu (ex offio) usnesení o zastavení exekuce. Dvoufázovému postupu byla vyčítána jeho neodůvodněnost a i nevhodnost z procesního hlediska, když by ostatně stačilo exekuci zastavit a její nepřipustnost zahrnout do odůvodnění v rámci jednoho rozhodnutí.¹⁴⁴ Otázku, zda vymáhaný nárok po vzniku exekučního titulu zanikl, příp. zda zanikla jeho vymahatelnost, posoudí soud v řízení o opoziční žalobě jako otázku předběžnou.

Výše prezentovanému názoru je vytýkáno, že povinný musí podle dané koncepce opoziční žaloby uplatnit v souvislosti s jedním exekučním titulem, je-li vedeno vícero exekucí, více opozičních žalob. Takový stav by měl být napraven tím, že rozhodnutí o opoziční žalobě by mělo trvale nebo na určitou dobu svými účinky vyloučit vykonatelnost příslušného exekučního titulu, a podle kterého by byla nepřipustná jakákoli exekuce nařízená na základě stejného exekučního titulu. Proti uvedeným výtkám ale hovoří kogentnost procesních norem, které soudu neposkytují žádnou možnost, aby svým rozhodnutím zrušil vykonatelnost exekučního titulu. Mezi účinky soudního rozhodnutí o nepřipustnosti exekuce nepatří zbavení vykonatelnosti exekučního titulu, povinný je tudíž nucen uplatnit opoziční žalobu i v jiných exekučních řízeních vedených na podkladu stejného exekučního titulu.

Pro úplnost se dotknu i třetí teoretické koncepce opoziční žaloby, která ji považuje za negativní žalobu určovací podle § 80 písm. c) OSŘ, jejímž předmětem není nepřipustnost exekuce, ale právo přiznané exekučním titulem. Jestliže se ale rozhodnutí soudu o opoziční žalobě podle této koncepce vztahuje bezprostředně k zániku hmotně-

---

¹⁴⁴ KINDL, M.; ŠÍMA, A.; DAVID, O. *Občanské právo procesní*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 338

právního nároku, příp. jeho vymahatelnosti, ztratila by tím opoziční žaloba svůj základní rys jako žaloby procesní, resp. exekuční. Účelem opoziční žaloby ale není určení právních poměrů v oblasti hmotného práva, nýbrž konstitutivní zásah do oblasti procesně-právních vztahů, a z její samotné povahy tedy vyplývá, že svými účinky nesmí překročit rámec exekučního řízení, ve kterém byl uplatněna.¹⁴⁵

2.6 Spory impugnační

§ 268 OSŘ:

(1) Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže

[...]

h) výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

2.6.1 Pojem a účel impugnační žaloby

Základem impugnačních sporů je generální ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, kde jsou zahrnuty v té nejobecnější formě všechny myslitelné případy nepřípustnosti exekuce, o nichž není speciální ustanovení, a to jak nepřípustnosti relativní, tak i případy nepřípustnosti absolutní. Tím je umožněno v podstatě každému, kdo se cítí být dotčen vedením exekuce na svých právech, aby namítal její nepřípustnost. Jelikož namítnutí nepřípustnosti je v dispozici účastníků exekučního řízení, je k zahájení řízení o impugnační žalobě vždy třeba návrhu povinného a soud nemá právo sám ze své moci tuto otázku řešit. Předmětem daného sporu mohou být jak otázky skutkové, tak otázky právní. Pro svoji vysokou obecnost jsou impugnační spory obtížným předmětem výkladu.¹⁴⁶

Jestliže byl po nařízení exekuce zjištěn některý z důvodů jeho nepřípustnosti, soud zastaví exekuci usnesením. Ve výroku usnesení se nepřípustnost exekuce neuvádí, nýbrž je nutno se s touto otázkou vypořádat v odůvodnění usnesení. Ustoupilo se tak účinností novely OSŘ zákonem č. 30/2000 Sb. od dřívější soudní praxe, která spočívala

---

¹⁴⁵ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 112-114

¹⁴⁶ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 103-104

ve dvoufázovém rozhodnutí, nejprve o nepřípustnosti exekuce a až následně o jejím zastavení.¹⁴⁷ Zastavením exekuce se neruší exekuční titul, ani se neruší rozhodnutí vydaná v dosavadním průběhu exekučního řízení, taktéž se neruší doposud provedené úkony.¹⁴⁸

Obdobně jako žaloba opoziční je i žaloba impugnační dle většinového názoru charakterizována jako procesní žaloba konstitutivní. Současně ale existují i další teoretická hlediska (koncepce soudního rozhodnutí o impugnační žalobě, které vylučuje všechny další eventuální exekuce vedené na základě téhož exekučního titulu, a koncepce impugnační žaloby jako negativní žaloby určovací), jež jsem nastínil výše v rámci dílu 2.5.2. o právní povaze žaloby opoziční.

2.6.2 Důvody impugnační žaloby

Důvody impugnační žaloby nelze vymezit vyčerpávajícím taxativním výčtem, ale pouze demonstrativně. Exekuce se podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ zastaví ve všech případech, v nichž je pro vadu rozhodnutí či jiného titulu, pro pochybení při nařízení exekuce, pro okolnosti, které nastaly při exekuci nebo z jiných důvodů nepřípustná. Jedním z důvodů je i promlčení pohledávky přiznané rozhodnutím, jež je podkladem exekuce.

Pod nepřípustnost exekuce pro vadu titulu je možné zařadit případy, kdy pro uznání a nařízení exekuce podle cizozemských titulů nebyly splněny zvláštní podmínky, nebo případy, kdy notářský zápis neodpovídá skutečným hmotně-právním vztahům mezi účastníky, nebo též pokud exekuční titul nebyl vydán příslušným orgánem (pak se jedná o nicotný, nulitní akt, paakt), případně že právo přiznané exekučním titulem bylo prekludováno, apod.

Za pochybení při nařízení exekuce lze považovat zjištěný nedostatek procesních podmínek, který nelze odstranit. Do této kategorie se zařadí zejména nedostatek pravomoci soudu, nedostatek způsobilosti být účastníkem, jakož i situace, kdy je věcně nesprávná listina doplňující exekuční titul a prokazující přechod práva nebo povinnosti na jinou osobu (viz § 256 odst. 2 OSŘ) nebo prokazující, že se splnila podmínka vzájemného plnění oprávněného (viz § 262 odst. 2 OSŘ). Přičemž nezáleží, zda jde o

---

¹⁴⁷ ŠKÁROVÁ, M. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou: podle stavu k 1. 9. 2009*. 4. aktualiz. vyd. podle stavu k 1. 9. 2009. Praha: Linde, 2009, s. 988

¹⁴⁸ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 154

listinu veřejnou, nebo listinu soukromou opatřenou ověřenými podpisy účastníků. V tomto případě se jedná o relativní nepřipustnost, jelikož povinný musí uplatnit impugnační žalobu a následně unést břemeno tvrzení i břemeno důkazní. Nepřipustná je taktéž exekuce příkázáním pohledávky z účtu, jestliže povinná osoba není majitelem účtu, i kdyby peněžní prostředky před vložением na účet patřily povinnému. Při prodeji nemovitosti, podniku nebo zřízení soudcovského zástavního práva je exekuce nepřipustná, jestliže povinný není jejich vlastníkem.¹⁴⁹

Mezi další důvody nepřipustnosti exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ subsumujeme i jiné spory o právo exekuční. Příkladem může být spor z dohody oprávněného s povinným, že oprávněný nebude právo uvedené v exekučním titulu buď vymáhat vůbec, nebo jen po určitou dobu, nebo z dohody, kterou si sjednali jiný způsob zaplacení pohledávky, než který vyplývá z titulu. Vykonatelnost titulu totiž značí právo oprávněného domáhat se jeho nuceného uskutečnění, které je plně v dispozici oprávněného. Dalším důvodem může být skutečnost, že se spoluvlastníci věci dohodli po vydání titulu na jiném rozdělení, než jaké je uvedeno v exekučním titulu. Impugnační spor může vyvstat i pokud bylo povinnému v rámci exekuce nařízeno provedení práce nebo jiného výkonu, protože oprávněný tvrdil, že povinný údajně jednal proti exekučnímu titulu.

Impugnační žalobou se exekuci mohou bránit i osoby třetí, od osoby povinného rozdílné, typicky pokud je exekuce vyklizením bytu vedena vůči osobám, které mají k vyklizovanému bytu vlastní právo, tj. neodvozené od povinného, apod. Zde však nejde o nepřipustnost exekuce relativní, nýbrž o nepřipustnost absolutní, o níž je soud povinen rozhodnout i bez návrhu.¹⁵⁰

---

¹⁴⁹ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2244

¹⁵⁰ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 104-109

Závěr

Za cíl své kvalifikační práce jsem si stanovil celkově uspořádat incidenční spory, které mohou vznikat v exekučním řízení, popsat jejich povahu, účel a důležité prvky. Výsledkem mého snažení tak měl být strukturovaný ucelený přehled o incidenčních sporech.

Problematika incidenčních sporů nebývá námětem pro odbornou právní literaturu tak často, jak by si možná vzhledem ke svému nepochybnému významu a konsekvencím zasloužila. Nejen z toho důvodu jsem pojal téma incidenčních sporů v exekuci poněkud zešíroka, abych obsáhl jejich specifické postavení v civilním procesu. Práci jsem proto uvedl stručným nástinem historie vývoje exekučního řízení, v němž jsem poznamenal první výskyt a počátky některých incidenčních sporů. Následně jsem poskytl obecnou charakteristiku exekučního řízení v souladu se stavem dnešní právní vědy, včetně principů na kterých je založeno. Na těchto teoretických základech jsem pak vystavěl již samotný výklad o incidenčních sporech, nejdříve z obecného hlediska společného zpravidla pro všechny incidenční spory včetně třídění incidenčních sporů a potažmo jsem se zaměřil na rysy konkrétních incidenčních sporů.

Při studiu rozličných zdrojů jsem narazil na někdy i zcela překvapivě rozdílné koncepce a pojetí jednotlivých institutů incidenčních žalob v rámci právní teorie, které jsem se snažil co nejvhodněji pojmout do vlastního textu práce. Co se týče právní úpravy incidenčních sporů v recentní podobě, lze říci, že se leckdy jeví jako roztříštěná, nepřehledná a rozsahově nedostačující. Zastávám názor, že by bylo minimálně užitečné uvažovat z pohledu *de lege ferenda* o prohloubení právní úpravy incidenčních sporů, a tím i upřesnění povahy jednotlivých incidenčních žalob. Myslím si, že prospěšným krokem by byla i výslovná úprava žaloby z lepšího práva, jejíž přípustnost je v přítomnosti sice právní teorií i praxí dovozována, avšak v platné právní úpravě chybí. Soudobý stav, kdy je stěžejní část problematiky incidenčních sporů předmětem právní literatury a judikatury, není se zřetelem k principu právní jistoty příliš vstřícný k osobě povinného, příp. jiných osob, do jejichž práv bylo v exekučním řízení zasaženo.

V době tvorby této práce se ve stádiu legislativních příprav nachází návrh zákona čj. OVA 1351/12, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Předkládaná právní úprava reaguje

na komplexní rekodifikaci soukromého práva, ke které v České republice došlo dne 22. března 2012, kdy nabyl platnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Nicméně zmíněná velká novela OSŘ se tématu incidenčních žalob příliš nedotýká a spíše celkově uvádí OSŘ do souladu s NOZ, jeho terminologií a novými instituty, které s sebou přináší.

Domnívám se proto, že by více světla do oblasti incidenčních sporů mohla v budoucnosti vnést plánovaná rekodifikace OSŘ, jejíž potřeba se s NOZ ještě o tolik zvýšila. I přes výše uvedené výhrady mohu na závěr konstatovat, že právní úprava de lege lata přesto poskytuje k ochraně subjektivních práv a zájmů povinného a případně i jiných osob přiměřené prostředky.

Seznam zkratek

a násl.	a následující
č.	číslo
ČR	Česká republika
EŘ	zák. č. 120/2001 Sb., o exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů
NOZ	zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObčZ	zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
odst.	odstavec
OSŘ	zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
písm.	písmeno
ř. z.	říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů

Seznam použité literatury a pramenů

Právní předpisy:

Zák. č. 120/2001 Sb., o exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Publikace:

BUREŠ, J.; DRÁPAL, L.; KRČMÁŘ, Z.; MAZANEC, M. *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. 7. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7.

DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9.

DAVID, L.; IŠTVÁNEK, F. a kol. *Občanský soudní řád: komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-460-4.

FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu. 1. vyd.* Praha: Univerzita Karlova, 1974.

FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory).* Praha: Univerzita Karlova, 1972.

GROSSOVÁ, M. *Exekuce v současné právní praxi,* Praha: Linde, 2000. ISBN 80-7201-214-2.

KURKA, V. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce,* ASPI a.s., 2005. ISBN 80-7357-054-8.

KURKA, V.; DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení.* Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-443-9.

KINDL, M.; ŠÍMA, A.; DAVID, O. *Občanské právo procesní. 2. rozšířené vydání.* Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-098-7.

MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 1998. ISBN 80-7179-190-3.

MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-433-1.

SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-09-0.

SCHELLEOVÁ, I.; LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů*. vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-38-0.

SCHELLEOVÁ, I. *Exekuční řízení*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-46-5.

STAVINOHOVÁ, J. *Občanské právo procesní: řízení o výkon rozhodnutí, řízení konkursní a vyrovnací, řízení rozhodčí*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1997. ISBN 80-85765-77-2.

ŠKÁROVÁ, M. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou: podle stavu k 1. 9. 2009*. 4. aktualiz. vyd. podle stavu k 1. 9. 2009. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-769-0.

TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-489-9.

URFUS, V.; SKŘEJPEK M.; KINCL, J.. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1.

WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-726-3.

WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0.

WINTEROVÁ, A. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 3. aktualiz. vyd. podle stavu k 1. 1. 2007. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-647-1.

Články:

DÁVID, R. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*. 2010, č. 7.

KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D. Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1, s. 1

MRUZEK, K. Některé určovací žaloby vlastnictví. *Právní praxe*. 1996, č. 2.

WINTEROVÁ, A. Incidenční spory. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 4, s. 12-17

Judikatura:

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15. 02. 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005, uveřejněný pod č. 31/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 04. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2791/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2678/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 05. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2286/2004

Stanovisko občanskoprávního kolegia býv. Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 1974, sp. zn. Cpjf 79/72, uveřejněné pod č. 20/1974 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 01. 2009, sp. zn. 28 Cdo 4531/2008

Resumé

Cílem této diplomové práce je celistvé uspořádání jednotlivých druhů incidenčních sporů, které mohou vznikat v exekučním řízení, popis jejich povahy, nástin jejich účelu a charakterizace důležitých rysů. Výsledkem mého snažení tak má být strukturovaný a ucelený přehled o incidenčních sporech.

Přístupy, kterých jsem pro dosažení vytyčeného cíle použil, spočívají zejména v základním popisu jednotlivých incidenčních sporů, v analýze jejich prvků a v komparaci rozdílných koncepcí.

Práce krom úvodu a závěru obsahuje celkem dvě kapitoly, které jsou dále rozděleny na podkapitoly a díly. První kapitola obsahuje dohromady čtyři podkapitoly a kapitola druhá obsahuje šest podkapitol.

První kapitola pojednává obecně o exekučním řízení a incidenčních sporech. Předně je práce uvedena první podkapitolou se stručně nastíněnou historií exekučního řízení spolu s vytyčením prvního výskytu jednotlivých institutů incidenčních žalob. Následně v druhé podkapitole je pojmově vymezeno exekuční řízení v souladu se stavem dnešní právní vědy. Třetí podkapitola pojednávající o hlavních principech, na nichž je exekuční řízení postaveno, se sestává ze dvou dílů o principech obecných a zvláštních. Konečně čtvrtá podkapitola se zabývá již samotným vymezením pojmu incidenčních sporů včetně jejich třídění.

V kapitole druhé předtím, než je přistoupeno k poskytnutí definic jednotlivých incidenčních sporů, je vytyčena charakteristika sporů o doplnění exekučního titulu z důvodu jeho materiální nevykonatelnosti a sporů o doplnění exekučního titulu z důvodu změny oprávněného nebo povinného. V první podkapitole jsou vymezeny spory vylučovací, jimž je věnován z důvodu jejich obsažnosti poněkud větší prostor - celkem šest dílů. Poté v druhé podkapitole nalezneme výklad o sporech odporových rozdělený do čtyř dílů. Podkapitola třetí pojednávající o sporech poddlužnických je pak také rozdělena do čtyř dílů. Následně v podkapitole čtvrté je do tří dílů rozdělena charakteristika sporů z lepšího práva. V předposlední páté podkapitole jsou v dohromady dvou dílech řešeny spory o zastavení exekuce pro zánik práva (spory opoziční). A konečně podkapitola šestá obsahuje spory o zastavení exekuce pro nepřípustnost (spory impugnační).

Summary

The aim of this thesis is an integral organization of the incidental disputes that may arise in the execution proceeding, a description of their nature, an outline of their purpose and characterization of important features. The result of my efforts should be a structured and comprehensive overview of the incidental disputes.

The approach, which I used in order to achieve the marked objective, rests in the creating of the basic description of individual incidental disputes, in the analysis of their elements and in the comparison of different concepts.

Apart from the introduction and conclusion the thesis contains a total of two chapters, which are further divided into subchapters and parts. The first chapter contains altogether four subchapters and the second chapter contains six subchapters.

The first chapter discusses the execution proceeding and the incidental disputes in general. First of all, the thesis begins with the first subchapter with a brief outline of the history of execution proceeding along with the lay out of the first occurrences of the various institutes of incidental actions. Subsequently, in the second subchapter the execution proceeding is conceptually defined in accordance with the state of today's jurisprudence. The third subchapter, that deals with the main principles on which the execution proceeding is built, consists of two parts on the general and special principles. Finally, the fourth subchapter gives the very definition of the term of the incidental disputes including their classification.

In the second chapter, before the definitions of the individual incidental disputes are provided, the disputes over the completion of the execution title due to its material non-enforceability and the disputes over the completion of the execution title due to the changes of entitled or obliged persons are pointed out. In the first subchapter the exclusionary disputes are defined, which have been granted with a somewhat larger space - a total of six parts - mainly because of their volume. Then, in the second subchapter which is divided into four parts the focus is shifted to the interpretation of the resistance disputes. Third subchapter referring to the third party debtors disputes is then divided into four parts as well. Subsequently, in the fourth subchapter which is divided into three parts characterizes the disputes from the better right. In the penultimate fifth subchapter disputes over the suspension of the execution due to the

termination of the right (the opposition disputes) are highlighted in two parts altogether. Finally, the sixth subchapter focuses on the disputes over the termination of the execution for its inadmissibility (the impugnation disputes).

Název diplomové práce:

Incidenční spory v řízení o výkon rozhodnutí (exekuci)

Název diplomové práce v anglickém jazyce:

Incidental disputes arising from proceedings for the enforcement of judgments (execution)

Klíčová slova:

občanské právo procesní

exekuční řízení

incidenční spory

Key words:

civil procedure

execution proceeding

incidental disputes